

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI

MUSAE

SIVE

HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM

DENUO RECENSUIT

LECTIONIS VARIETATE

CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA

ADNOTATIONIBUS

WESSELINGII ET VALCKENARII

ALIORUMQUE ET SUIS

ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.

ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS

APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.

MDCCCXVI.

HERODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
κων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵττε Ἀμασιν
⁵ θυγατέρα· αἵττε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυμφόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μὴ ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORiarum LIBER TERTIUS. THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

τῶν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡτρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἑκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἶτεε ἡτρὸν ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμε- 10
 νος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ κελεύων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσεια Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοῦς
 ἀνιῶτο, ἢ μὴ δοῦς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σισ, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρώδewan,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἡπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσῃς ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τὰδε. ἦν Ἀπρίew τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρ-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελέιμμένη·
 ὄνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σισ κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimae uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosâ, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

191. 25.

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἡσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμασίος οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς, εὐῶσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, ὄντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν
 30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 πυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιῶνται Καμ- 2
 βύσεα, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὲ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι· Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum* *revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfecit.* Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen, Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adversus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem narrant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*, dicentes esse eum ex hac Apriae filiâ natum: Cyrum enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset, eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστάται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησίου πα-
 ρέοντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπειω
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκῇ συγγενεὺς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθεῖσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐνιδέα τε καὶ μεγά-
 λα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, ἐθεῖσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εὐοῖσαν Κύρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτήτον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Cambyzen, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formâ
 et staturâ praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
 10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένεσθαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτι αἰς δέκα κου
 γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὰ
 15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἰγύπτου
 στρατήην.

Συνήεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
 Ἀμασίου ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, ὄνομα δὲ εἰ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμασί, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση

ingemiscens ob Nitetin esset locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysen dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse percultas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἐλθεῖν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν ταῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδῇ
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στώτατον ἀποστείλας τριήρεϊ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρέει μιν
 ἐν Λυκίᾳ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διεκπερᾷ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζι μὲν καὶ τάλλα τὰ Ἀμασίος πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 5 ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανεραὶ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant accuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

195, 84.

ἐσβολαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὖρων
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεομένων ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εὐύτης πόλιος (ὡς
 6 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὶς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τένει εἰς θάλασσαν ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἡδὴ
 Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε οὖρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν,
 ἀνυδρὸν ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον 6
 ναυτελλομένων ἐννεώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσω. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) ἔμπωρια ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienyso rursus Sy-
 rorum ditiō pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμουῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλῆσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαιρόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἰγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρί-
 λαβον Αἰγυπτον. Τότε δὲ οὐκ εὐντος καὶ ὕδατος ἐτοι-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησσῆος ξένου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scili-
 cet Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

196, 14.

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σύβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
 μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύτῃ· τῶν βου-
 λομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
 αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὁξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
 5 περὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνῃ τῶν
 ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
 τίου ἐκατέρου κροχύδα, αἰεῖΦει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
 κειμένους λίθους ἐπτά· τοῦτο δὲ ποιεῖν, ἐπικαλεῖ τὴν
 τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
 10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοις παρεγ-
 γυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἣν πρὸς ἀστὸν ποιέηται·
 οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
 Διόνυσον δὲ θεὸν μῶνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vix alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. *Bacchum* autem solum, et *Uraniam*, deos habent; ajuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τροχάλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσεια ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμηχανᾶτο τοιαύδε. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζώας τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀνδρον, καὶ ὑπέμενε ἐν- 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσεια στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ οὐνομα Κόρυς· ἐκδιδόι δὲ οὗ-
 τος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τού- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβοτέων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysen. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui Corys nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

197, 45.

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον ἐς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας
15 δεξαμενάς ὀρύσσασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
ἰδὸς δ' ἔστι δυνάδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς
ταύτην τὴν ἀνδρον. ἀγεῖν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς
τριζὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἰστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύση. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
νέχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὰς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysen exspectans. Nec enim in
vivi amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyses invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηήτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγυπτίαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι,
 οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ὑέται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρῶν, ἴζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπικούροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἰγύπτου ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα εἰς αὐ-
 τὸν τοιοῦδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 εἰς οὓς τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus cum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἕκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διαξελθόντες τῶν παίδων, εἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσ-
 φάζουσιν ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες εἰ
 ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
 15 τῆς, καὶ πεισάντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλῆθει παλλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενες παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁστίων περιεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἑκάστο
 5 τὰ ὁστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
 νείες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφω μούνη βαλέειν, δια-
 τετρανείεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μόγις αἶψά λῖθω παίσας διαρρήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 τε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, ingulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris conicere, perføres;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percus-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq; facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδῶν ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. ταῦτο δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὲ τοῦτό ἐστι αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενείας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τόδε σκητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου τοῦ διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ εἰς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖην, κήρυκα ἀγούσαν ἄνδρα Πέρσην, εἰς ὁμολογίην προκαλούμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem causa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec causa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, causa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuere. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem *Mitylenaeam*, in qua erat

199, 4.

5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν εἰς
τὴν Μέρμιν, ἐκχυθέντες αἰέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε
νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδρας κρεουργηδὸν διασπά-
σαντες, ἐφόρεον εἰς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ
τοῦτο πολιορκεῖμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
10 εχέες Λίβυες, δέσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγο-
νότα, παρέδωκαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον
τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
Βαρκαῖοι, δέσαντες ὁμοίως αὐ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα
τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
15 βύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως εἰδέξατο· τὰ δὲ παρὰ
Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι
ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυ-
ρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὴ διέ-

taduceator genere Persa, qui ad deditionem facien-
dam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident
Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi
decurrunt, navem perdunt, hominesque in frustra
discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem,
posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in de-
ditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti
sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tra-
diderunt, tributum solvere spondentes, et dona mit-
tentes. Similiter etiam Cyrenaci et Barcae fecerunt,
eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyzes Libyum
quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenacis
erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent,
nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaci;
has igitur, sua manu prehensas, militibus distribu-
endas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditione
Herod. T. II. P. I.

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέρφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοις Αἰγυπτίοις, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποιέων τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λήῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσιν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρήσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνέβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὀρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προιδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρέξελ-
 θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διασχίαν τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 omisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem ei-
 latumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis his mille eiusdem aetatis Ac-

ἰχόταν, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ παινήν τίσοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
 ταῦτα γὰρ ἰδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
 λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ δεινὰ ποιεύντων, τῶν-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
 25 ταύτων, συνήνεκε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκτεπνωκότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἔχοντά τε
 αὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
 τὴν, παρίεναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατήμένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
 qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
 cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ράτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὔδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπερώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆία ἦν μέζω κα-
„καὶ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

In suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellens
sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi custodes
adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte pompâ faceret,
observarent, et renunciarent Cambysi. Miratus igitur
Cambyses quae ille fecerat, misso nuncio, interrogavit eum
his verbis: *Dominus Cambyses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspecto filio ad
supplicium pròdeunte, nec clamorem nec fletum edidisti; mendicum
vero illum, nihil ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti, haec ille
respondit: *O fili Cyri, domestica mala maiora erant quam quae
fletum exprimerent. At sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπεσάν, ἐς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
 εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχει γὰρ καὶ αὐτός ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐν Αἰγύπτῳ, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρέον-
 50 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 τήκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἐωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὔρον οἱ μι- 15
 τιοῦντες οὐκέτι περιέοντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἡπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε δὲ
 Αἰγύπτῳ, ὥστε ἐπιτροπέειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐβάσσι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitationem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyes adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysem misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysem duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, ἣν καὶ σφραγίσαντες ἀποστέλλουσιν, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίσασιν ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausiρί· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ καὶ Πέρσαι καὶ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κατὰ ὃ Ψαμ- 15 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθὸν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαύστως ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσει αἷμα ταύρου πικρὸν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέρμφοις ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐπαύσε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaei filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtaeus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios comprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* Sain urbem profectus est, ea facturum quae etiam peregit. Nam Ama-

202, 93.

ἰγῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 διαυτὰ οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγῶν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ ἄλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταρριχευμένος, ἀν-
 τὶχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοὺς νε-
 κροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι. Πέρσῃσι μὲν,
 οἱ ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου. Αἰγυπτίοισι δὲ νερόμισται, πῦρ θερίον
 15 εἶναι ἐμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἀν-
 λάβη, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκει τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἔστι θερίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
 cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo difflebat) comburi illud
 Cambyzes iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροις
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν- 20
 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ὃ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκειον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήιου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑαυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὴ αἰεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑαυτοῦ θήκης, ἑαυ-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὖ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσai, οὐ
 μοι δοκεῖσσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
 pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum Amasi staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, Amasidi insultare putarunt. Amasin
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse Amasin, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
 σίας στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
 μονίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
 νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένων
 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
 τὴν ἀποστεῖλlein· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
 κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
 οἰχομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην
 εἶσαι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθές, καὶ πρὸς ταύτην
 10 τὰ ἄλλα κατοικομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
 τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε 18
 τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπί-
 πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
 μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
 5 λει ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus Carthaginenses, alteram adversus Ammonios, tertiam adversus *Macrobios* (id est, Longaevos) *Aethiopes*, ad australe Libyae mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus Carthaginenses navalem exercitum mittere; adversus Ammonios terrestrium copiarum partem; ad Aethiopas vero primum speculatores, qui et Solis mensam, quae in horum Aethiopum terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum.

(18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάσαι δὲ τοὺς ἐπιχω-
ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιῆδε.

- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
τίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοίνικες 5
δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
λοισι ἐνδοδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιομαχοὶ ἐγίνοντο. Καρχηδό-
νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδάκυσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρητο ὁ ναυτικός στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ- 20
 γυπτον. Ἐπὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν-
 τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
 Αἰθίοπας, ἐντυλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, περὶ φύρον τε εἶμα, καὶ χρύσειον στραπτὸν πε-
 5 ραιυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασι κεχρησμένοισι τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείην τοιῶδες τὸν
 αἰ τῶν αὐτῶν κρίνῃσι μέγιστον τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγας ἐχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysem ex Elephantine advene-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγαι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „εἰς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδέται χρωόμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατέπται ἥκειν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιάδε „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα, ἥκετε γὰρ 10
 „κατέπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χώρας ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες,
 „τάδε ἔπεια λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit donaferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἑπεὰν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβει τόσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν.
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκητᾶσθαι τῇ ἑαυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ 22
 ἀνὴς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαιχέ-
 ριον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναί σφρα πεδᾶς, εἶπε ὡς παρ’ ἑαυτοῖσιν εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, *dolosos esse hos homines*, inquit, *et
 dolosa illorum amacula*. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, *apud ipsos validiores hisce**

λεώτεραι τουτίων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσεως πέρι καὶ ἀλεΐφιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερη-
 σθεῖς τῷ πόματι, ἐπείρατο ὅ τι τε σιτέται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδῶκοντα δ' ἔτια ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκείμεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σιτεύμενοι κόπρον, ἔτια ὀλῆγα 20
 ζώουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· ταῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντιρομέων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτια μὲν ἕς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἤγησα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσεί ἰων. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης αὐτῶ δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφι ἐστὶ ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, διὰ
 ταῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam longaevi, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vincti homines custodiebantur, ibique eun-

32 HERODOTI HISTOR. III.

ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πύθῃσι
 χρυσέῃσι δεδέναι. ἔστι δὲ ἐν ταύτοισι τοῖσι Αἰθίοφιν
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θει-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐβήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίαις ἐβήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὶ τὸν νεκρὸν
 ἰσχυήνωσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλῃν· ἡ δὲ σφι
 πολλή καὶ εὐεργὲς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίην ἀχαρῶν
 παρεχόμενος, αὔτε ἄλλο αἰεὶκὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefece-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τὰ Φαειρὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστάσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σιντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἑαυτῷ δοὺς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ἑὼν καὶ
αὐ Φρενῆρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἑλλήνων μὲν τοὺς παριόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximī
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-*
ribus instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐντέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελθυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτάδι ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ ἐς τὸ πρόσσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφάγοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

407, 72.

βύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαιγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβαὲς ἐς Μίμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.
 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχυριωνίης Φυλῆς λεγό-
 μνοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cambyses*, veritus mutuam militum comesturam, omissa adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est; multisque de exercitu amissis, Thebas iterum pervenit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Graecos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.) Qui vero ad bellum *Ammonii* inferendum erant missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos, *Oasin* oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a Thebis septem dierum itinere per arena faciendo: nominatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum insula*. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod *Ammonii* narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίαν· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς Ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοις ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἑξαισίον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς Ψάμμου, καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνιοὶ μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσειω εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοις ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἑπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγυπτιοὶ εἴματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli aceryos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo interneccione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphin *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspiciens *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἑαυτοῦ κακῶς πρήξαντος,
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον
 μὲν, ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίουν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιῆς πλη-
 θὸς τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὥς σφι θεὸς εἴη φα-
 νὴς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἔπειαν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὀρτάζονεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 15 σθαί σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίον.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεράς ἐκάλεε ἐς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσειν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῦντος ἀπιγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱεράς· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄξοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos
 festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit,
cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
Aegyptii; at nunc, quum adisset magnā exercitus
parte amissā? Cui illi respondent, deum sibi adpa-
ruisse, qui ex multo temporis-intervallo adparere
idemtidem consuisset; et, quando adpareat, tum
universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
 diens Cambyzes, *mentiri eos*, ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; *intellecturum sese*, ait, *an deus aliquis*
manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se *Apin* iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μύσχος ἐκ βοῶς ἥτις οὐκέτι
οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν.
Ἔχει δὲ ὁ μύσχος οὗτος, ὃ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα 19
τοιαῦτα· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παῖς
τὸν μηρόν γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „ὦ
,,κακαὶ κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε 5
,,καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaef. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca. natus quae nullum alium dehinc
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-*
byses, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

209, 31.

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ Θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐκτίλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 αἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 θρη Καμβύσεια.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 ταῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φρενήρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ὄντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 5 πεμψε εἰς Πέρσας Φρόνω ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt *Aegyptii*, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correptus,
 quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μούνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἶός τε ἐγένετο. Ἀποικομένου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὃν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μὴ μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, πέμπει Πρηξάσπεα εἰς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus *Smerdis* esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admisso, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Ἀῤυπτον, τῇ καὶ συνοικέε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγημε δὲ αὐτὴν ᾧδὲ οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι. ἡράσθη μίης
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσιν, εἶρετο κα-
 λίσας τοὺς βασιληῖους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆιοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 αὐτοβάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. αὐτοὶ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακέαται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 ροι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὅς κελύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea nequiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 euperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret; vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεια· ἥα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγήμε τὴν ἐρα-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλη ἀδελ-
 Φήν. τούτων δῆτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξός,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ δύο

rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuatur, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, eatulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum eaninum, qui fuisset huius frater, ruptâ catenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo

αὶ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδεσθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσειᾳ. Αἰγύ-
 15 πτιοὶ δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί κοτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca deserpsisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πηδῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐκ ἔστιν τοι αἰεὶ οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τὰδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὐτῇ οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὰδε· „Πηξάσπε, 5
 „ξασπες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄν-

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter *Apin* nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

111, 18.

„φρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
 ἐπιπῶ „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἱπαινέαι· τῇ δὲ Φιλονίῃ σέ φασι πλεόνως προσκεί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ φασι
 „Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θείς.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων
 15 ἰόντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκέει
 αὐτῷ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοντο, ὥς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παρών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κύρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, cetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Erga nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

- „οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατέρι· οὐ γὰρ κω τοί ἐστι
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
- 35 Τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Περ-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστεῶτος ἐν
 „τοῖσι προθύροις, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ αἰμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίῃ εὐρεθῆναι ἐκόντα τὸν οὖστὸν, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα
 γενόμενον· „Πρῆξασπες, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyses erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse. verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλ' αὖ τρι γέγονε. νῦν δέ
 15 „μὴ εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
 φράσσεια, καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν· „Δέ-
 „σκοπα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο·
 20 εἰτά μιν Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοισι, δωδέκα
 ἐπ' αὐδμητῇ αἰτῇ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν
 κατέρυξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 νοθεῖσθαι τοιοῦδε τοῖσι ἔπεσι· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε, καὶ κατα-
 „λάβανε σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφί-
 5 „δὲ ἢ προμηθείῃ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea caussa damnatos, vivos inversoq
 capite terrâ iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit.
 Croesus Lydus hisce illum verbis monere: O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea caussa

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νουθετεῖν, καὶ
 „ὑπατίθεσθαι ὅ τι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὐ- 10
 νοϊαν φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δεῖ „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλευεῖν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρέπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξεα ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός
 „τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cessarit, iam pridem enim occasionem*

βασι τὰ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
 ἀναδραμὼν ἔβη ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε,
 ἐπέτατο τοῖσι θηράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτείνειν.
 οἱ δὲ θηράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
 25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
 εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
 Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφάναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνονται ζῶα-
 γρία Κροῖσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελῇται, μηδὲ ποθῇ μιν,
 τότε καταχῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
 30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
 θηράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
 ρεμένη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσω μὲν συνήδουσαι, ἔφη,
 περιέοντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
 προΐξουσαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo praemia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum vero, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et facendum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμαχούς ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ Θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱεὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ-
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ- 5
 γαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφορίστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶταισι τῶν τριήρων περιέ-
 γουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὀπάπες, ἐγὼ δὲ οἱ σηματίῳ
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβαίρων τὸν ἱεὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστι εἰσέναι ἄλ- 10
 λον γε ἢ τὰν ἱερά· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκάψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφιας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὣν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεοῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπιτεί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ῥσι καταγελαῖν. εἰ γὰρ τις προβείη πᾶσι ἀνθρώποις
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἰωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἰωυ-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἂν οἶκος ἔστι ἄλλον γὰρ
 ὃν ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίσκασιν τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσι τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 στι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἰωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας,
 εἶπε, „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονεάς
 κατεσθίουσι, εἶπετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vider-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatae* nominantur, qui paren-

ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήματι δηξάται ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσειω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίησαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατῆν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι, Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· 5 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον· ἴσχαν δὲ, ξεινήν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis, et per interpretes quid ageretur intelligentibus, interrogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare mortuos parentes?* Et illi, alta voce exclamantes, meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec constituta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse, *Legem* dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello aggressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditionem susceperunt. Is quum insurrectione factâ Samum occupasset, primum trifariam distributam civitatem simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; administraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylosonte insula eiecto, universam Samum imperio tenebat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

δῆκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεικόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἰκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος
 τὰ πρήγματα αὖξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ ἰθύσει
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ
 15 πηληγοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλῳ
 ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδίδους τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴ λαβῶν. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπεα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καί κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant
Polycratis, ut per universam Ioniam reliquamque
 Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶν δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἡδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσον-
 „ τὰ· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ καὶ βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κηδόμεναι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ καὶ λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρᾶξις,
 „ εὐτυχεῶν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἰόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Amasis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est*
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere. At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitate-

«καὶ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 «ἐν τῷ, ὅπως μηκέτι ἔξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 «λαξ ἤδη τὰ πό τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάβαισι
 80 «προσπίπτωσι, τρόπον τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ αἴτιο.»
 Ταῦτα ἐπιλαξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίδετο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμα-
 νος ὃ εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσά-
 50 βatos, σμαράγδου μὲν λίθου εἶδους, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κει ἀποβαλέειν, ἐποίησε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευ ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νικε γενέσθαι. ἀνὴρ αἰλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν
 ἐς οὔψιν· χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθῦν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, αἰ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
 Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se Polycrati in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non
 iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
 quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
 sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
 igitur illum adfero donoque.* His verbis delectatus
 Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-
 cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,*

217. 97.

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „προν καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰλιεύς, μέγα ποιεύμε-
 ρος ταῦτα, ἥϊε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθύϊν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεια·
 δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶναι
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratidis. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finituum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δὲ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τούτῳ δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχεόντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεή- 5
 θη ὅπως αὖ καὶ παρ' ἐωυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβη Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit *hospitium*. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore adficeretur hospitis causa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus omnibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxilio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret. Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, petens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyptum. Et ille e civibus selectos hos, quos novandarum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασι, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 Καμβύσῃ ὅπισω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ Φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν
 αὐτοὺς ἀποδοῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λέσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
Polycrate missos, in *Aegyptum* non pervenisse; sed
 quum ad *Carpathum* navibus venissent, re deliberata
 statuuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in *Aegyptum*, ibique fuisse observatos, sed fugâ
 inde evasisse. Qui ubi *Samum* renavigarunt, *Poly-*
crates cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita *Lacedaemonem* navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex *Aegypto* redeuntes deviciisse *Polycra-*
tem: quod, meâ quidem sententiâ, falsum est. Nil enim
 opus fuisset *Lacedaemonios* auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρᾷ, τῷ 15
 ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξέται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
 πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἐόντων ὀλί-
 γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῷ ἐόντων πολιητέων
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
 νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοιμούς, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖς νεωσά-
 46 κοις. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα θεόμενοι. οἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνέ- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
 cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
 civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de prodicione egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Samii*,
 a Polycrate eiecti, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
 nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 φυλάκῃ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηπίους· ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὥς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον.
 Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γυπτίου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα
 ἐλήσαντο τῷ προτέρῳ ἑτεῖ ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἰόντα μὲν λίνον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἷκα θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θώρηκος

tani responderunt, *vocabulo Saccus supersedere*
eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero Lacedaemonii
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem latURI expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem Lacedaemoniis
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἰσὶ γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. 15

- 48· Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γινόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοιάτο ἐς Σάρδεις, πρώτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἀψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Petriander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyrae virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σπίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐπειήσαντο
 ἡ Σάμιοι ὀρετὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταύ-
 15 τὰ νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθιέων ἱστάν-
 τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
 ἐπιμήσαντο νόμον φέρεσθαι, ὥα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
 κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τότε ἐγένετο,
 20 ἐς ὃ οἱ Κορινθιοὶ, τῶν παίδων οἱ φύλακοι, οἵχοντο ἀπολι-
 πόντες τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
 μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
 ρυνθίοσι Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ αὖ
 συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
 ἕνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
 50 σον, εἰςὶ διάφοροι ἔοντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν ἕνεκεν
 ἀπαιτησικὰ κεόν τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορινθιοὶ. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
 runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
 ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
 choros agebant virginum iuvenumque, constituta
 lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
 rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
 cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
 runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
 ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
 duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amicit-
 tiam Corinthii cum Coreyraeis coluissent, non illi
 hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
 Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
 illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
 durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samii

πε δὲ εἰς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πῆγμα ἀτά-
 50 σθαλὸν ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιῇ-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγонуίῃ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτια γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέστο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam *Melissam* *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex *Melissa* duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cima. Hos avus maternus *Procles*, *Epidauri* tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycó-*
phron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σι αἰκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος εἰς τὴν Κόρινθον,
 ἀπὸ Φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί τε λόγον οὐ-
 δέκα εἰδίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστορεῖ τὸν πρὸςβύτερον τὰ σφί οἱ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγγέστο, ὡς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφί οἱ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 ὅτι οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ, οὐ-
 δέμην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφί ἐκείνον ὑποθέ-
 σθαι τι ἐλπίσσειε τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς διαίταν ἐποιέετο, εἰς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos exceperisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *fieri pro-*
eius non posse, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus invenis;
 id quoque dixit. Quod quum advertisset Perian-
 dri animum, nullâ porro indulgentiâ uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I. E

ἀπελαυνόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνετ' αὖ καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντές τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν καλεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' αὖ ἦτε ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἱόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.

52 Τέλος δὲ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς αὖ ἡ οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰσὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς αὖ δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, αὐτὴ οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνους ἐδικαίειν πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερίων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινώετο. τετάρτη δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περιάνδρος αἰλουαῖσσί τε καὶ ἀσπίσι συμπεπτακί-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus est, quum recipientibus minaretur pater, imperaretque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hique eum, ut qui Periadri filius esset, quamvis timentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum publico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum domo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat) *Apollini debiturum*. Ex hoc igitur edicto nemo amplius vel colloqui cum eo vel in domum recipere voluit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus est rem vetitam; sed manens in proposito, volutabatur in porticibus. Quarto dein die conspiciens illum *Periander* illuvie et inedia male adfectum, miseratus

222, 49.

τα, οἴκτειρε· ὑπὲς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσπον, καὶ ἔλε-
 20 γε· „ὦ παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἔδοντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον,
 „παραλαμβάνειν; ἐς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλευ, ἀντι-
 25 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρωόμενος ἐς τὸν σε ἡκιστα ἐχρήν.
 „εἰ γὰρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγγέγονε, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψῆν ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχος εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφεῖς ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 30 „οἰκτεῖσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς ταχῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπὸ βίβης ἐς τὰ οἰκία.“
 Περὶανδρος μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἰσὴν

est puerum, et propius accedeus, positâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ô fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me hæc facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *debere*

ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον. Μαλὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτее γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πηγμάτων ὄντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30 53 ρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπὶ δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ τε Περίανδρος παρηβήκαε, καὶ συνεγινώσκετο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρῆγματα ἐποραῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνέωρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlocutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invictum esse pueri malum, instructa navi e conspectu suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctlem socerum bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Proctlem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Proecedente tempore, postquam consenuit *Periander*, animadvertitque non posse se amplius res suas inspicere et administrare, Corcyram misit, et Lycophronem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem natu videbat non esse idoneum, quippe qui manifeste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem, qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

10 ὅς δὲ, περιεχόμενος τοῦ νεννίω, δεύτερα ἀπίστευτε
 αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν πείβεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης, „ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραννί-
 „δα εἰς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπὶ εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίη, κτῆμα σκαῖον· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἑρσσταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξεν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui eu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
rum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ac-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdidierunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bonae
tuae aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
 suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

εἰς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγειλᾶσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν εἰς Κέρκυ- 25
 ραν ἵκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε εἰς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταινέσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο εἰς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ εἰς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος εἰς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετα.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λάρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσση ἐστίωτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae postquam illa renunciavit, tertio Periander praeconem misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum, illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, Periander parabat Corcyram proficisci, et filius Corinthum. At Coreyraei, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de *Coreyraeis* ultionem *Periander* ceperat.

(54.) Iam *Lacedaemonii*, magna cum classe *Satum* profecti, urbem oppugnarunt. Et murum adgressi, turrim in suburbio mari imminentem iam transcendenterant, quum, succurrente ipso *Polycrate* magna

ἡγεμῶν Παλυκράτες χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ράχιος τοῦ οὐρεος
ἐπώπτε, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
συνχοῖ· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτενον.
Εἰ μὲν νυν οἱ παρειόντες Λακεδαιμονίαν ὁμοῖοι ἐγίνοντο 55
ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη αὖ
Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μύνοι συνεσπεί-
εσκε Φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
κλιθεῖντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συν-
εγνώμεν· δῆμον γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
10 τοῦτομα τεῖναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerant *Lace-
daemonii*, cuncti similes eo die fuissent *Archiae* et
Lycopae, capta fuisset *Samus*. *Archias* enim et *Ly-
copas*, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc *Archia*,
cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, *Archiae*
nepoti, congressus sum *Pitanae*, quo de populo erat:
qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναι οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσθ' τε οὐδὲν προσ-
 κόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησαν. ὥς δὲ ὁ ματαιώτερος λόγος ὤρηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσειν. Ταύτην πρώτην
 στρατιήν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεὺς ἐποίη-
 σαντο.

10

57· Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατωσάμενοι Σαμίων,
 ἐπὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμειλλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἰδίοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubuisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama; temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florescentes

οὐ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ πτωχέων μάλιστα ἐπλούτειον, ἅτε ἑόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ κῆσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακίεσται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στῳ χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρύοντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρύς τ' αἰγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ αἰγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρῶ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμόν οὐκ οἶοί 58

per id tempus erant res Siphniorum, ut qui prae-
 caeteris insulaniis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Idem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπέμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσ-
 βιας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν, τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασαί 5
 αἱ νῆες ἦσαν μιλητοίφεις· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάσασθαι τὸν ξύλινον
 λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖ- 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθον. πυθόμενοι
 δ' ἰθὺς ἤκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν
 τοῦ ἄστυος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα
 59 ἑκατὲν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.)
 Hoc oraculum Siphnii, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum Sa-
 mii advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum Samii
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legis misc-
 runt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere*
 illos iussisset *lignas insidias, et rubrum praeconem*.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso praec-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab iis
 Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

αὐτὴ χρημάτων παρέλαβον, Τρόειν τὴν ἐπὶ Πελοπον-
 νῶ, καὶ αὐτὴν Τροϊζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
 Κυθωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἐκτίσαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
 6 τις, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἐμει-
 καν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἕτερα πάντα ὥστε
 τὰ ἰσὰ, τὰ ἐν Κυθωνίᾳ ὄντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
 9 σαιτες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτω δὲ ἔτι Αἰγί-
 νῃται αὐτοὺς, ναυμαχίᾳ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο με-
 10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς προ-
 ρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
 Σαμίοισι Αἰγινῇται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
 φικράτες βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
 15 Αἰγίαν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας, καὶ ἔπα-
 θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pello-
 ponneso obversâ, eamque Troezeniis in depositum
 dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
 coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
 Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
 opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
 quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
 sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
 vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
 navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
 Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
 nante *Sami* Amphicrate, bello Aeginae illato multis
 malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
 passi. Haec veteris odii causa.

60 Ἐμήκωνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρέος
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοι εἰσὶ· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσὶ πηχυ βάθος ὀρώρεται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιῶν· μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μείζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, πῆδος

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis omnibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophi filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μίγματος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γυι, δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν
οἰκίῳ μελεδωνόν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὧν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο
γνόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσίων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.
Ἦν οἱ ἀδελφεὸς, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εἶοντα ἐωυτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoc-
cus, Philis [*sive* Philae] filius, Samius. Horum caus-
a sermonem de Samiis paulo longiorem instituímus.

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to moranter in insanientemque, insurrexerunt *duo fra-*
tres Magi, quorum alterum Cambyse procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyse, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ὄνομα ταῦτόν εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεύθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ¹⁵
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λαικοῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐκ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρεσκε γὰρ Καμβύσια καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἑόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε σταῖς
 εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσις⁵
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ
 λέγειν ἀληθεῖα, αὐτὸς τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπειος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδι, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πρηξάσπεια, εἶπε

LXII. 4. Ἀγβατάνοισι. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοισι. Tum vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non executum esse

10 „Πηξάσπες, οὕτω μοι διεπρήξαι τό τοι προσέβηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ἀστήκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεικὸς τοι
 „ἴσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σὺ με ἐκέλευες, ἔβαίφα μιν χερσὶ τῇσι ἐμεαυ-
 „τοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνιστάσι, προσδέξέ τοι
 „καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἐκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν· εἰρωτεύντας παρ' ὅτεν ἤκων προ-
 „γορεῖν ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 ἔπαυτος Πηξάσπεις, ἤρесе γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδίωντος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε· ἀπὸ γυμνὸν δ' ἐμν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illa tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum. (63.)* Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὁνθρῶπε, φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθινήν, ἀπὸ βίβη χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετείλατο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὧς ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίῶν ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, φῶς Σμέρδις τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφίι ἐλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρη-
 „ξάσπης, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ καλεῖο- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς αἶν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπαπαστεὺς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyzes cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyzes constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyzes: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

118, 60.

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γυγνὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „τωπῶντες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζέῃς, καὶ ὁ τοῦτου ἀδελφεὸς Σμέρδης.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείῃ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδης ἰζό-
 5 μενος εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψεύσειε τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλειε Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιμηκτῆσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην εἰς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ Ἰξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.*
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit *Cambysis*;
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii *fungus* [*extremae*
vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
figurâ] decidit; et nudatus gladius femur ferit. Vul-
 Herod. T. II. p. I. F

μωθέν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων Θεὸν
Ἄπιν ἔπληξε, ὥς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐπέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσῃν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἔδοκε τελευτήσῃν
γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησεν· συλλαβὴν δὲ τὸ
Θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσης τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum Aegyptiorum *Apin* percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, *Agbatanis Mediae*, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
eturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminebat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

119, 90.

τατιμψάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογισμώ-
 τας, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελάβη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτον πρηγμάτων,
 5 „τοῦτο εἰς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, εὖν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „εἶδον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδης ἰζόμενος εἰς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ψαύ-
 „σει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. θείσας δὲ μὴ ἀπαίρε-
 10 „θῆναι τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπότηϊ Φύσει οὐκ
 „ἐνὴν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δὲ, ὁ
 „μάταιος, Πρηξάσπεια ἀποπέμπω εἰς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νόντα Σμέρδην. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδείως διαταύμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίη

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσσεσθαι ἄμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „Βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ὄντα λογίζεσθαι
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλπον ἐπίτραπεον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχροῦ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκίῃων
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ὄντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίγεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

229, 21.

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παροῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῖς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκες τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιν, εὐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασώσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μὴδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρόμαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στα ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἰπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεί-

*status, vobis iniungo, et in univēsum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

κοντο, καὶ οἰμαγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μὲν τὰ χύστα ἐσάπη, ἀπήντικε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἀπαι-
δα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλειος γόνου.
Περσίων δὲ τοῖσι παροῦσι ἀπιστίη πολλή ὑπεκέχυτο,
τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμῶθῃ πᾶν τὸ Περσικόν.
οὔτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
ἀνιστιῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξάσπης ἕξαρος ἦν
μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές.
Καμβύσειω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
λωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστιῶτα. ἰνιστιῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysen existimarunt calumniae caussa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεως, 67
 αἰδώς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὀμανύμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
 εἰς τὰ ὀκτῶ ἔτα τῆς πληρώσεως. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχων πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατηίης
 καὶ φόρου ἐπ' ἔτα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὀγδὼν δὲ μηνὶ ἐγί- 68
 νετο κατὰδὴλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπει
 μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
 5 ὡς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic *Otanes* primus suspectum habuit *Magum*; non esse *Smerdin* Cyri filium, sed eum qui erat, inde conii-
 cians, quod nunquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφόρτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλει ἐς ὄψιν ἑαυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δὲ μιν, ἐποίησε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ ὄνομα ἦν
 Φαίδιμη· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοικεῖ, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναῖξί. πέμπων δὲ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτῳ ἀνθρώπῳ
 κοιμᾶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκων 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτῳ τού-
 „τῳ συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνῃ, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eamdemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, *nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin*
umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
cumbat. Tum iterum ad eamdem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὐτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὢν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κατέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην,
 „δέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνεται τὸ πῆγμα.
 τῇ δὲ ἀγγελίῃ ἐσπέμπε παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ θυγάτηρ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἀνὸς πατὴρ ὑποδύνειν καλεῖ· εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὐ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὢν ποιήσον τάδε· ἐπείαν
 10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθης αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans.* (69.)

Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σωτηρὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συναικέειν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπτει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμένη „κινδυνεύσει μεγάλως, ἦν
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιος ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτῇ δὴ τῇ οὐ σμικρῇ. Ἡ αὖν δὲ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνου θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιστροφῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἡῦδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures cum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palpans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviozem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otania
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

ἤφασκε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὥς ἡμέρη τάχιστα
ἐγγόνει, πέμψασα ἐσήμνηε τῷ πατρὶ τὰ γινόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρύην, Περσέων τε πρῶτους ἔοντας καὶ ἐαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτεον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενέ-
5 καντος δὲ τοῦ Ὀτάνου τοὺς λόγους, ἐδόξαντο· καὶ ἐδοξέ-
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνεα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Ἰδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἐξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-*
nes, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-*
rius, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσ-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἴοντες ἑπτά, ἐδί-
 δασάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ εἰς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μῶνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου ἔνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μῶνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γάρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Τοτάσπειος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἑοικας σεαυτὸν ἰόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „οὐ γὰρ πλεῖνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρεόντες,
ἢ τρῶπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
„στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἐωυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βαλόμενοι
„ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῖ-
„νας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπῆσῃ ἡ νῦν ἡμέρη, ὥς
„οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
„αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ ἔῃς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρῶπῳ

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane
est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
vos soli, cum nemine alio consilium communi-
cantes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
non alium accusatorem me praeventurum esse,
sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ· 5
 „στῇ. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεσπεύσας οἰδᾶς· κοὐ καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλὰ ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἰᾷ τε δηλᾶσαι, ἔργῳ
 „δὲ ἄλλα ὅ ἐστι τὰ λόγῳ μὲν οἰᾷ τε, ἔργῳ δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίγνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεσπεύσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κοὐ καταδιέμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κοὐ καὶ δέμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φᾶς ἄστι τε ἡκισ-
 „τὲκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεύδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum existit. Notis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

„λέγεσθαι, λεγίσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψευδέμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτραύπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες, τῷτοῦ πε-
 25 „ρεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὁ τε ἀληθιζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὃς ἂν μὲν νυν τῶν πυλαυρῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῷ οἱ ἄμεινον εἰς χρόνον ἔσται· ὃς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πιράται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω-73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „ησιον παρῆξι ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἴ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum eustodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgrediemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἳ τὲ ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβείν, ἀποθανείν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἔόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακταῖσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἑδοκόμεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πύθισθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοβι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰδέας.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοις ἑδόξε βουλευομένοις Πη-
 ξάσπεια Φίλον προστίσθαι, ὅτι τε ἐπιπόνθῃ πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt ad sensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύστω ἀνάσσεια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέ-
 5 κει· καὶ διότι μούνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ἶόντα ἐν αἴῃ μεγίστη τὸν Προξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἣ μὲν ἔξεν παρ' ἐω-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην εἰς Πέρσας γεγονυῖαν· ὑπισχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Προξάσπεω
 ποιῆσαι ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πυργον ἀγορεύσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ὄντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II, P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμῃν ὡς πε-
 ριεῖν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰσὶν εἶναι ποιεῖν
 τῷ Πηξιάσπῃ, συγκαλέσαντις Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μὲντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήβετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατρίην τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθινήν,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri
filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et coneionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declararet. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum ineant,

μνος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃ δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίη το
10 ἐπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίητο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πηξάσπης μὲν νυν, ἑὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίνα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦσαν εὐζάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πηξάσπεια
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πηξάσπεια γεγονότα
ἐκυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, εἰδόμενοι αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πᾶγχυ
καλέοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἵνα, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecepitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundem esse, et exsequendum decretum. Qui

ὑβιζομένων δ' αὐτῶν, ἑφάνη ἡφίκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιάων ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάντες αἶνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
77 λῆα, τεθαρσνηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷον τι Δαρείῳ ἢ γνώμῃ ἔφερε· κα-
ταιδεόμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἀνδράς τοὺς Περσέων πρῶ-
τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
σθαι, παρέσαν, θύῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπι-
5 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐνφέρουσι εὐνούχοισι, αἱ
σφέας ἰστόρειον ὅτι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
ρέοντες τούτους, ταῖσι πυλουργοῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφέας
παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρόσω 10
παριέναι. οἱ δὲ, διακαλεοσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, vellicantiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, septemviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad regiam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad portam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros, ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt, veluti divinitus missos; neque quisquam eos interrogavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, incidunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad regem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei causâ veniant, quaerunt; simulque portae custodibus, quod eos admiserint, minas intentant, denique progredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἰγχεῖν, τοὺτους μὲν τοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ
 συγκυτεύουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρεῶνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροις τῇκαῦτα ἔοντες τε 78
 ἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπειω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροις, καὶ, ὡς
 εἶμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς αἰκλὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔοντων
 πὶ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
 Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων εὐτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συσπρίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύῳ τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότει' προμηθεόμενος 20 μὴ πλῆξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρίων δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι αὐ χρεῖται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σίε, μὴ πλῆξω.“ Γωβρύης δὲ αἰμείβετο· „Ὡθεὶ καὶ δι' αἰμοφτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πιεβόμενος, ὥσέ τι τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχεν 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐαυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης ἔωκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis causa, tum arcis custodiendae:

237, 93.

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεν ἕξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγούμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.

Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ, 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἰδικοαίεν καὶ αὐτοὶ ἔτε-
ρα τοιοῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελβοῦσα ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέραν δε-
ραπίεουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν
15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
σίων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι Φαῖναι
εἰς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἰωντοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
τὴν ἡμέραν ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes; convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt, capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvius fit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Persae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictisque gladiis, ubicumque Magum quemdam offenderent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant facturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime dierum omnium, eoque die ingens celebrant festum, quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli Mago licet in publicum prodire, sed intra domos cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θούριος, καὶ ἐκτὸς πέντε ἡμερῶν ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι Μάγοισι περὶ τῶν πραγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὧν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμῶν „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγα- „θόν· εἰδότε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεια ὕβριν ἐπ' ὅσον „ἐπεξῆλθε, μετεσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. „Κῶς δ' ἂν εἴη χρεῖμα κατηρημένον μουναρχίᾳ, τῇ 10 „ἕξεισι ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν „ἄριστον ἀνδρῶν πάντων, στάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν, „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν „γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν, Φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summā imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendas obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλά καὶ αἰτάσθαι· τὰ δέ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πληγὰς πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι. πε-
 „ριεῦσί τε καὶ ζῶουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν
 „ἀστώων, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμά-
 „ζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπείῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινῆ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκροίτους. Πλήθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summopere colatur; si quis eum summopere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δέ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει αἰ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξει· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐπέφερε. Μεγάβυζος δὲ ἐλ-
 γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καί τοι, τυράννου
 „ὑβρὶν φεύγοντας ἀνδρας, ἐς δῆμου ἀκαλάστου ὑβρι-

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

„πῶς, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „πῶς, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνι. κῶς
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλόν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκῆϊός· ὠθέει-τε ἐμπεσῶν τὰ πρήγματα
 „ἀνεν νόου, χεῖμαρρῶ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „ἂ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσιν, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τοῦ-
 15 „τοισι περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ ταύτοις καὶ
 „αὐτοῖς ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἰσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπιδείκνυτο γνώμην, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκεῖ. ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγα-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, in-
telligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc
quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intel-
ligat, quum nec didicerit nec noverit honestum
aut conveniens quidquam, et deproperet negotia,
cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini
similis? Populari igitur statu hi utantur, qui
Persis male cupiunt: nos vero optimorum vi-
rorum seligamus societatem, cui imperium
deferamus; quorum nempe in numero nos quo-
que erimus ipsi. Optimorum autem virorum con-
sentaneum est optima etiam esse consilia. Haec
est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.)
Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus ver-
bis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multi-
tudinem spectantia, ea recte dixisse videtur;
quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 6
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ὄντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο προίχει
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπέυει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλεῖ ἐγγίγνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἑκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

*Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae
 dico, in suo genere optimum, optimus status
 popularis, optima oligarchia, et monarcha op-
 timus; horum trium hoc postremum reliquis
 longe praeferendum esse autumo. Etenim unius
 viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius
 queat reperiri: optimo quippe consilio utens, in-
 culpatus administrabit res multitudinis, et ea ra-
 tione consilia adversus male animatos capta, ta-
 cita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum
 plures sint virtutem in commune exercentes, va-
 lidae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim,
 dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua
 sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias:
 tum ex inimiciis existunt seditiones, ex seditio-
 nibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium
 res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status*

„ὅσω ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωμαζόμενος δὲ, ἂν' ὧν ἐφάνῃ μούναρχος
 „εἰώ· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μούναρχία
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἐπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερία ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μούναρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἑνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

„τὸ τοιαῦτο περιστέλλειν· χωρίς τε τούτου, πατέριους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γνωμαὶ μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προεκέατο· οἱ δὲ τέσσαρες τῶν ἑπτά ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιαῶται, 5
 „δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι-
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν αὖ ἐκείνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγα-
 „νιεύμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' 10
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπατος ταῦτα, ὡς

ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim hoc utile nobis fuerit.

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt propositae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas studuerat stabilire, ita in collegarum medio locutus est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut unius e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobiscum in contentionem non descendam, nec enim imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius vestrum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-*

84
 85
 86
 87
 88
 89
 90

επιχώρειν οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφί οὐκ
 ἰπγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρῃ εἰσὶν Περσέων,
 καὶ ἄσχεται τσαῦτα ὅσα αὕτῃ θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἐπτά 84
 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται καὶ
 σφί ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνῃ αἰεὶ
 γνομένοις, ἢ ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἐπτά ἔλθῃ ἡ βασι-
 8 ληή, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μωτάτῃ. ταῦθ' δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρεται. Ταῦθ'
 90 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc dicm familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege acquissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπτα̑ ἄνευ ἰσαγγελέος, ἢ μὴ τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπα-
ναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος Φθέγξῃ- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιληΐην.

- 85 Δαρείῳ δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ ὄνομα
ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθη-
σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται
„περὶ τῆς βασιληΐης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ-
„πος πρῶτος Φθέγξῃται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. νῦν
„ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ-
„μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internun-
cio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea,
non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex con-
iuratorum familia. De ratione vero constituendi re-
gis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole
primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insi-
dentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo,
cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e conci-
lio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad re-
gnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus
inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hin-
nitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod
nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec digni-
tas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: Si in

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 20 „τῷ ἐστὶ ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσσεε τούτου εἵνεκεν,
 „καὶ θυμὸν ἔχει ἀγαθόν· ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἐσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρείῳ· „Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὥς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἐστί.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιέει τοιόνδε· ὥς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπή-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχερίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἄμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνεθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei causa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima
 Herod. T.II. P.I.*

- τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροισχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ Θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5 προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθέρης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγεγόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γεγόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν 87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ, τοιαύδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα λέγεται ὑπὸ Περσίων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἀφθρων ἐπηψάσας τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθόμενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΌΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπερος, βασιλεὺς ἀπὸ

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

ἠδὲκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὐτῆς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 5 τις Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσνυοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῆς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμερδίδος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λῶων, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

ἔγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΤΗΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔκτισατο τὴν ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΑΝΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆϊας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσίεναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρέσ-
 βον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διέιλε. τοῖσι μὲν αὐτῶν
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίων σταβμὸν τὰ-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εἰ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens, cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI- LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscri- ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER- SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe- rium* in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero, quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae- fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa* ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui- dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret, et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum in viginti praefectarum numero praetermittens*] aliis rursus populis alios remotiores adtribueret. Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con- stituit. Quibus inperatum est argentum adferre, his praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, γ.

βοίκον. τὸ δὲ Βαβυλωνίον τάλαντον δύναται Εὐβοϊ-
 δας ἐβδομήκοντα μνέας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσῃ, ἣν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κᾶπλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κῦρος δὲ, πατὴρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπῆλευε πάν-
 τα τὰ πρῆγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλί-
 γαρος· ὁ δὲ, ὅτι ἡπίος τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμψαλῆσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, πρὸς ἡῖε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse Darium;
 Cambysen vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
 Darium enim, ut institorem administrasse reg-
 num; Cambysen durum fuisse et superbum; Cy-
 rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
 parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Acolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphylis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec prima erat prae-
 fectura. A Mysia vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασιονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 εἰσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιαι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα-
 τὸν ἐς τὴν Φρουρέουσιν ἵππων τὴν Κιλικίην χώραν ἀνα- 15
 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφεί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρῳ οἴκισε ἐπ' οὐροισι τοῦ
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγεννέων. *Suspectum nomen.* Αὐτενέων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
 haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
 mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 cipiundo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀπέλα, πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 10 ρή ἡ Παλαιστινὴ καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
 χίων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 15 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ
 χερὸς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 20 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τεύχεϊ τῷ ἐν Μέμ-
 φι κατοικημένοισι, καταμετρεύουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτο

XCI. 14. πρὸς γὰρ. Alii σίτου γάρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionē, quae tributū erat immunis) tributum im-
 positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: quinta haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: sexta
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae septima est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσί-
 φερων· νομὸς οὗτος ἐβδομος. ἀπὸ Σούσαν δέ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσου-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς εἵνατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πενήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῆται, ἐς ταῦτ' οὐ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυα- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaque Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τραχόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὔτιων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοι, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπέτε-
 6 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-
 ΧΣΠΙ. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributi nomine coge-
 bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
 pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
 fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
 mii, et Sogdi et Aerei, trecenta talenta: *decima sexta*
 praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
 colentes, quadringenta conferebant talenta: praefectu-
 ra haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
 rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
 et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκοισι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητε.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 πολλῶ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὲ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάστασιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν ταλάντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδαισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperit-
 ur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαρχόθεν.
 προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήει-
 ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θέσσα-
 5 λῆς οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. εἰς πίθους κεραμένους τήξας κατεγ-
 χέει πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρείει τὸν κέραμον.
 ἔπειτα δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
 αὐτῷ ἐκάστοτε δέχεται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἶδε δὲ Φόρον
 μὴ οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ αἰγίνοιον. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ
 τε Νύσσην τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae
 parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tribu-
 tum ex insulis rediit, et ab his qui Europam inco-
 lunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo
 rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in
 dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit uestam.
 Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cuden-
 dum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes
 tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tribu-
 tatarum numero non nominavi; hanc enim a tribu-
 tis immunem incolunt Persae. Porro impositum qui-
 dem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi.
Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyses,
 quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γούσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χαῖροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτεται κατὰ-10
 γαίᾳ. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίον,
 ἀγίνουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χαίνας ἀπύρου
 χρυσοῦ, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ-15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρος ὑπὸ Πέρσησι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἀνεμῶν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ἂν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὼν παρθένας. Ἀρά-20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτις. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, παρέξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὰν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ
ταῦδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
ἐπεὶ ἀτρεκέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδαί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὤμους, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιεέ-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα Φλοῖνην.

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciscuntur. Quae terra inde ab *India* versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi
quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi*
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-
puli*, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno genu arundinis confe-
ctum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἦν, ἑπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν αἰμήσωσι καὶ κόψωσι, τὸ ἐνβεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὥς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκόντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν· καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἣν τε γυνή, ἣν τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνουσι, 5
 Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται. ἣν δὲ γυνή κάμη, ὥσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα 10
 γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τοῦτου λόγον οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνεύονται· πρὸ γὰρ 100
 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tuderuntque, plectunt deinde in storeae modum, et tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*, his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utuntur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium, sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime familiares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur, carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegrotare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epulanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulieres maxime necessariae idem faciunt quod viris viri. Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant, carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

ἔστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἱμῦχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἔστι ὅσον κέγχρος ἐπὶ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι εἵψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατὰ πέρ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰ πλῆσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰ πέρ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἔστι λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰ πέρ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορῇ. οὔτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animal quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἑκάστηροι τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότον ἀνέμου καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλει καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διαίταν. οὗτοι καὶ μαχμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χουσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημὴ διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάλα ἐχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλαπένεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτίων καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ 10 μύρμηκες, ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοίοντα

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captac. Hae igitur *formicae*, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia *formicae*; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

ταὶ ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφό-
 ραι μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὲλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτην χρῶνται 104
 μὲνοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν, λελογισμένως ὅπως

lum autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

ἂν καυμάτων τῶν θερμωτάτων ὄντων ἔσονται ἐν τῇ
 αἰραγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νέες γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ-
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ,· κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρως οὐ
 αἰγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηλικαῦτα. με-
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφί οἱ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει.
 105 Ἐπιὼν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοί, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ maderc. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαβόντες, διώκουσι
εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφῶν ἀποσώζεσθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμῆλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκόμενους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας
τῶν ἑλποῦν τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
ἐρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἐλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro oñ legentem.*

num sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
(ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
interim Indi praecipere, nullus eorum salvus esset
evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κερραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἑσχάτη τῶν οἰκεομένων ἢ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον 5
 πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα τε-
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, παρέξ τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστὶ· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσθήμηνα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι· Φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἑσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκεομένων χωρέων
 ἐστὶ· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro *ar-
 bores* agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinae lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάβεια, ποικίλοι τὰ εἶδεα, Φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλα
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αἶν 108
 γῇ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἶον τι κατὰ τὰς ἐχίβνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καί πως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ οἰκὸς, ἔστι
 5 εἰῶσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegatâ
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidae indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρέε-
ται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύ-
γονόν ἐστι, ἐπικυύσκειται μούνον πάντων θηρίων· καὶ 10
τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν·
τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναι-
ρέται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὖν
ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει
ἐν· τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15
τὸ δὲ αἴτιον τούτου τάδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ
μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας
θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μή-
τρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται
καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne ad-
siduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et
malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus,
quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foe-
cundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus
animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam
pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium
tantum quod formatum, alium nunc maxime conci-
piat. Et haec quidem huius natura est. E contrario
leaena, quum sit animalium validissimum, idemque
ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam,
dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec
caussa est: quando catulus in utero sese incipit mo-
vere, tum vero, quoniam unguis habet longe om-
nium acutissimos, fodicat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιᾶς οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναι τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 αἱ ἐγίνοντο ὡς ἡ Φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ θορνύονται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιευ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτέται τῆς δεξιᾶς,
 καὶ ἐμϋῖσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἔτι
 20 ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίκτουςί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπousι πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὴ νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 25 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀβρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ.

to magis penetrat lacerandò; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι· τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωνται βύρῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθύη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5 αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσείκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν. καὶ ἐς αἰκὴν ἀλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτως
- 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῆ ἢ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν ὅτι, λόγῳ οἰκότες χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοισι Φασὶ 6 τίνες αὐτὸ Φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabiliiori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

253, 4.

νίδας δὲ λέγουσι μεγάλας Φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαβόντες κιννάμωμον καλέο-
 μεν· Φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσιὰς, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖρεσι, ἔνθα πρόσ-
 10 βασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίῃν εἶναι· πρὸς ᾧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γνομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφραγίστας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσ-
 15 σθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετεωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλεα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήσανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα· 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [*nempe*

νον, ἔτι τούτου θυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πάγωσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

- 113 Τοσαῦτα μὲν θυμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένεα
οἷων σφί ἐστι θύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόλι ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων· οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα αὖ ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσούτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

*sic, λήδανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat]* quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamonum, comparatur. Repe-
ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
dem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia
regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
sincerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
ad terram adtrititis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατείας φορέουσι, καὶ ἐπὶ
 πῆχυν πλατος. Ἀποκλωμένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
 κει πρὸς δύοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
 οἰκουμένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
 φαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
 5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
 κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἓν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν 115
 τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
 5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιόντα ἐς Θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
 ρῇν ἄνεμον, ἀπ' οὗ τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plastrum fa-
 bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
 caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
 ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
 nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
 dentem solem inclinat, ibi protenditur *Aethiopia*,
 ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
 frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
 agrestium omne genus, et ebum, et homines sta-
 turâ maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
 mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
 versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
 comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
 qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
 venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεύει τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδε- 10
νός αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶν· ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνόφθαλμους. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό- 5
φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχάται

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

εἴκασι, πηρικληΐουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῶν εἶναι καὶ
 10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον οὐρεὶ πάν- 117
 τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρεὸς εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
 πεδίον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
 ρασμίων τε αὐτέων καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
 5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
 ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
 κληόντος οὐρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
 οἱ ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκε, διαλελαμ-
 μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
 10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
 ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
 γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus interclu-
 dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
 vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
 sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *cam-
 pus* olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus
 ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Partho-
 rum* et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero
 Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex
 monte campum claudente profluit ingens *fluvius*,
 cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos
 divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
 singulos populos per singulas montis fauces deriva-
 tus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calami-
 tas illia accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε· ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θέρους σπείροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρνούμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο Φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἢ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληῖονται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, ex campo factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e-

τῶν λοιπῶν. ὥς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
30 γάλα πρησόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
ἓνα αὐτῶν ἸνταΦέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τάδε,
ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε εἰς τὰ
Βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ Βασιλεῖ· καὶ
5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ
Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ Βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ Βασιλεὺς. οὐκ ἔ-
δὴ ἸνταΦέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλουργός καὶ ὁ
10 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, Φάμενοι τὸν Βασιλέα γυ-
ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ ἸνταΦέρνης, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
(ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
suerat Intaphernes, ut absque internuncio intraret,
utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
dici ratus, haecce patravit: stricio acinace, aures utri-

δεα λέγειν, ποίει τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμναι αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένιας
 119 σφέων ἔδῃσε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύα-
 σι ἑαυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῶ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεποικηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπείρατο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποικη- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποικηκώς, ἔλαβε αὐτὸν τε τὸν ἸνταΦέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκητίους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδῃσε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνεος Φοπτέουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε αἶν καὶ ὀδυρέσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 caussamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc *uxor Intaphernis*, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

257, 23.

- παῦσαι δὲ αἰεὶ ταῦτό τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
 κτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „ὦ
 25 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκῆϊων ῥύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἐνός τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἡγόρευε· „ὦ γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναί τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἦσσαν κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
 rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
 sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
 rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
 spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint

„οὐκ ἔτι μεν ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρῶ-
 „πῶ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτά εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειν νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρ-
 χος Ὀροΐτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτους τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήδε τινα αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiâ, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commode, ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
Sardium praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

258, 53.

βασιλῆος θυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, ναμοῦ ἀρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νεῖκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην αὐ προσεκτίσας, ὧδε δὴ τι εὐ-
 15 „σαν εὐπέτεα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασι ταῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγῆσαντα τῷ ὀνειδέϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὔτω τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobaten quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redegisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tantum vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praekonem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον 5
καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
τew πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγέ-
νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτew παρελθόντα δια-
λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγον-
ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτew γενέσθαι· πάρεστι
δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγew, ἄνδρα Λυ 5
δὸν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
τew τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμῖς
ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
adfuisseque ei *Anacreontem* Teium: atque (sive con-
sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
homini dedisse. (122.) Sic caussa *mortis Polycratis*
duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum Gygae*
filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 20 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξιν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 25 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 30 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „ἐνέκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex *hominum* quidem, quae vocatur, *aetate*
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 cum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Græciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστεῖς τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστών, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ἔς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἐόντα ἀξιοθέτητον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίηε τοιάδε. λάρνα-
 κας ἐκτὼ πληρώσας λίθων, πλήν κάρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντιῶν ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*

His auditis gavisus *Polycrates*, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa *Maeandrium*,
Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eumdem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae *Polycratis*, spectatu utique digna,
 in *Iunonis* templo dedicavit. *Oroetes* postquam co-
 gnovit expectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et *Maeandrius* ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit *Polycrati*. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνπνίου ταίην
 δὲ ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἥρει μετέωρον εἶντα,
 5 λαῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημῆ-
 σαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ
 ὢντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπείλησε, ἣν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον
 10 παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλεῖον χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστεινῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίας 125
 ἀλογήσας, ἐπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτόσε. αὐτὸς ἀπέναι codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhæc filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata hæc fiant; malle se enim per-*
diu virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιῶντος, Κροτωνιήτην, ἀνδρα ἡτρόν
 τε ἔοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τῆς, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ Φρονημάτων ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γινώ-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίος ἐστὶ Πολυκράτει μεγαλοπρεπέην συμβλη- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγῆσιος Ὀροί-
 τῆς, ἀνισταύρας. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεῦαν σφείας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ἔοντας ἐλευθέρους ὅσοι δὲ ἔσαν ξεινοὶ τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν
 ὅψιν τῆς θυγατρὸς ἑλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesium Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos victos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
Βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκρά- 126
τεος τίσις μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύστω θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι, Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἐκτείνει Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχον-
τα· κατὰ δὲ, τοῦ Μιτροβάτεω τὸν παῖδα Κρανάσπην.
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τῶα, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδὲν
ἀπακτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127,

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademptum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5 τῶν πραγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἴωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τὰδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ „ζῶοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ὠφέλησε μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter *Mitrobatae* eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique *Phrygiam*, *Lydiam* atque *Ioniam* provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

261, 74.

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἡίστωσε, Μιτροβάτᾳ τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιαύδε· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥτις ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ.

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*

Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτεω εἰς ὄψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περιαιρέόμενος, εἰδὼς τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστάς δὲ βασιλεῖους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, εἰ-
 δὼς τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφείας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπτα τάδε: „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφοῦναι Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφείας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειβομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ φασήσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτῳ: „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae: Libellos istos Bageus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficientum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bageus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persas, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

πδβ, α.

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κιας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν
 Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεια ¹²⁹
 χρημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθνήσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέρως ἐστράφη· ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἁφρών. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἐαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἱππικὴν,
 τούτοις ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσῃ εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroctem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Orocten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorteretur. Et graviori quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dariq*

οἱ Φλαύρις, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνιάτῃ Δημακίδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτῃ ἀνδραπόδοις 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφύνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φας ἀτρε-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἡτρώ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἱμάσι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρά 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae *Democedis* artem forte audivisse laudari: rexque illum quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroetae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, producit in medium, compedes trahens, et laceros pannos indutus. (130.) In medio stantem interrogat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne, si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Graeciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens dissimulare hominem, et gnarum esse artis; flagella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille professus ait, adcurate quidem se artem non callere, sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetudine quam cum medico quodam habuisset. Deinde, quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίησε, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίει μιν ἔντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δέ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίει ἐποίησε. ἥσθεῖς δὲ τῷ ἑπεί ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας, παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ αὐ-
 20 τος εἴη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 τῶν ἑκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετα
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλῇ δαρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κήτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille irectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad uxo-
 res suas eum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum thecâ
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὤμίλησε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι,
 ὄρηγ' ἡν χαλεπῶ· τούτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχετο εἰς Αἶγιναν. καταστάς δὲ εἰς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, 5
 ἀσκειύς περ ἑὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆϊα. καὶ μὴν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυῶν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπίκετο εἰς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥμιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτω-
 νιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνα τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Croto-
 ne, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotonae
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum
 talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum
 minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis.
 Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatæ medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur
 esse Crotoniatæ; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

264, 67.

ὁ Δηموκῆδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρεῖον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγγόνες· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι, πάντα
 5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἔρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ῥιπ-
 10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἔρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῶμα· μετὰ δὲ, ἐκτραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, postquam Darium persanavit, maximam Susis domum habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeterquam quod in Graeciam redire non licuit, omnium rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit: item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit. Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae, uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui postquam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat
Herod. T. II. P. I.

ἐλασσόν, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, π Φας ὑγίεια ποιήσῃν,
ἐξορκῶ μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπαισχύνῃσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνῃν ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημοκῆδεος ἢ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
ρεῖω λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
„σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
„ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἀνδρα, καὶ νέον, καὶ
„χημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
„κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς
„ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω δέ τοι φέροι ταῦτα ποιέειν,
„καὶ ἵνα σφίων Πέρσαι ἐπιστήνῃσιν ἀνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam Democedes praestitisset, tum ab illò edocta Atossa his verbis Darium, dum cubitum eunt, adlocuta est: *Tantīs, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προστέοντα, καὶ ἵνα τρίζωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαις ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανομένῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ Φρένες γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γυναῖ, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινόεω ποιήσῃν, εἰρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἑτέραν ἡπειρὸν ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτσο-
 σα τὰδε· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμῶ γὰρ.

Persue etiam intelligant, a viro se regi. Duobus autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidiantur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus licet, dum viget aetas; nam augescente corpore augentur et animi vires; senescente autem corpore, etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebetatur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse facere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Constitutum enim habeo, duabus continentibus ponte iunctis, ex nostra continente in alteram transgredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quandoquē volueris, in tua erunt potestate: at tu

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερρα- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τῶνν τει δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι εἰς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξέπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτούς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφί, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

*mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audivi, Lacae-
 nas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas.
 Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae
 dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Da-
 rius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Grae-
 ciam statim experiamur, consultius mihi videtur
 exploratores primum, unâ cum hoc quem tu dicis,
 eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas
 cognoverint spectaverintque, nobis sint renuncia-
 turi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis,
 arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit:
 et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim
 probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-*

5 διεξελθεῖν τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
 μὴ διαδρῆσεται σφίσι ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, εἰδέτο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἦξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, Φαῖς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
 δὲ, εἰς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
 ρας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δέσας μὴ εὖ
 ἐκπερῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ δίδό-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μενα ἐδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χῶρην, ἔφη, καταλείψιν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ πούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ Θάλασσαν.

- 136 Καταβάτες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια ἐβηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θησαύμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστώνης τῆς Δημοκίδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleraque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

10 τὰ πηδαλία παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ,
αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εὐόν-
τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς
τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικνέμενός δὲ ἤδη τούτου ἐς
τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
25 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
δεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
ται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγαράζοντα, ἄπτον-
το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιῶν οἱ μὲν, καταρρώδον-
6 τες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προΐεναι ἐτόιμοι ἔσαν· οἱ δὲ
ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
σας, προΐσχομένους ἔπεα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„εἰρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπῆτην γενόμε-
„νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρεῖω ἐκχρήσει
10 „περιβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῶν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas deti-
nuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis
hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui post-
quam domum ad suos pervenit, Persas Aristophili-
des custodia emisit, et, quae de navibus eorum de-
merat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus
profecti, Democeden persequentes, Crotonem perve-
nerunt: ubi quum eum in foro invenissent versan-
tem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii,
Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii
vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos
percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant:
*Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem,
qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo
rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίξασθαι πευρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνίητας οὐκ ὦν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαίρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρε- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσατέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἰσπερὶ μὲν τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μὲντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρεῖω σφέας, ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστὴν Μίλωνος
 ἦν ὄνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἐαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaULO spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, properasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην καὶ
 σφείας, δουλεύοντας ἐμβαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντίνος
 Φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
 5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλοιτο
 αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γε-
 νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
 συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
 πλήρ' ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχρεῶν οἱ,
 10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι δοκέων, ἀπὸ τούτων,
 ἔόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κά-
 τοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλει·
 πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφείας ἐκέ-
 λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνί-
 15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
 liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
 ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
 regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
 quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
 exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
 tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
 conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
 liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
 tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
 rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
 Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
 rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
 tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
 adhibendam parum validi erant. Ita igitur haec res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶ-
τοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι,
καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκηποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰ-
ρεῖ, πολλῶν πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβά-
ρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσει τοῦ Κύρου
στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν
Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἕλληνας, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' 5
ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς
τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκιος,
Πολυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σά-
μου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχὴ τις
τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, 10
ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δο-
ρυφόρος τε ἐὼν Καμβύσει, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in
Graeciam venire, et talem ob causam speculatum
erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: est-
que haec prima ex urbibus vel Graecorum vel bar-
barorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta
est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyzes ex-
peditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci
in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est)
negotianti causa, alii militandi, alii solummodo
spectandae gratia regionis. Horum in numero *Sylo-*
son erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsu-
lans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna
est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

269, 16.

γάλαυ, ἐπιθυμήσει τῆς χλαίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
 θὼν ἀνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγά-
 15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλαίδος, θεῇ τύχῃ χρεώμενος,
 λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος·
 „δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω θεῖ γενέσθαι πάντως
 „τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
 εἶμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἡπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
 λωλέναι δι' εὐηθίην. ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μαγῷ ἐπαύστησαν οἱ
 ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
 5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὡς ἡ βασιλείη περιελήθει ἐς
 ταῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 δευτέρι τὸ εἶμα. ἀναβαὶς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζητο ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖου

qui satelles tunc erat Cambysis, nec ullb dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interfecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit; sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dariō*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλαιο-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θαυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ᾧ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 „γετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλαίος τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ ἐς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἑρμηνεῖς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὡν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ αὐδεμένη
 „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit; cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὦν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν καθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπιος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν „Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ᾧ βασιλεῦ, μήτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμην τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τιος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροΐτῃ, ἔχει δαῦλος ἡμέτερος
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἑξαάνδραποδοσίας.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλλε στρατιήν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάναν, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον ἐν-
 τιλάμενος, ὅσων ἐδήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελέα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Samum tunc imperium tenebat Masandrius,*

πρώτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχὴν τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλλῃ ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἔποιε τοιαῦτα. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμνος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοὶ, ὥς ἵστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἣ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμῶν ἀρχεῖν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπέπλησ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ παύσω. οὔτε γὰρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρρισκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μόρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ εἰς μέσσω 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit; hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
factum suum explevit: ego vero, regnum in medio

270, 74.

„τὴν ἀρχὴν τιθεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν προάγορεύω. Τούτοι-
 „δε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμειωτῶ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Παλυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρῶσύνην δὲ πρὸς τούτοις κίρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἔλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 στας εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμεῶν ἀρχειν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεθρὸς· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείριστας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὐνόματι 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαϊάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὥς, εἰ
 μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τυράννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratidis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [eius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Maeandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum verò *Maeandrius*, se-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσαν, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέετο Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζον δέ μιν
 ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνομα ἔφη Λυκαῖος,
 ἵνα εὐπέτεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἰκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνει 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum Sami potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae Samum venerunt,
Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

271, 4.

καὶ σπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ σῦνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἔξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτὸν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δε· „Ἐμεῖς μὲν, ὧ κακίστε ἀνδράων, ὄντα σκωντοῦ ἀδελ-
 „φῶν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pissent; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat Maeandrio ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine Cha-
 rilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospe-
 ctans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, Maeandrius vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, *qui nihil deliqui quod vinculis dignum*
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

„τε σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμαῖς τίσασθαι,
 „οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικαύρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν περιέσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀπέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔβαλε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα; καὶ οὕτω παρα-
 δίδοναι· εὐ ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρατέσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίσι· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tute*

- 10 δῶς τε ἑαυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου
τότε, ἐπεὶ αὐτὸς βούληται· ἐπεπαίητο γὰρ οἱ κρυπτῇ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλεως φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα
συμβεβαίνειν. ἐμπειρόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
σῶν τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόν-
τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἢ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατελήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὄτα· 147
νῆς δὲ ὁ στρατηγός, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐντολάς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλαν ἐνε-
τίλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδρα-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius
Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
ctos armis instructos, apertis portis, adversus *Persas*
educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae *Persa-*
rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
calamitatem, quam passi erant *Persae*, neque man-
data ignorans, quae illi *Darius*, quum cum *Samum*
mitteret, dederat, ne *Samiorum* quetquam vel oc-

Συλοσῶντι· τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκειον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱρῶ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαιμόνα· ἀπικόμενος δ' ἐς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίηε
 τοιάδε. ὅπως ποτήρια ἀργυρεά τε καὶ χρούσα προθεῖτο,
 ὁ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἄν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῳ ἐν λό-
 γοις ἑὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν ἐς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἄν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρει-

*cideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
 τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
 ται· ὃς λαβὼν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίευσεν· μαθὼν δὲ, ὡς
 ἄλλοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βαῖς ἐπὶ
 15 τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι εἶφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
 κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
 δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
 ρέδοσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εἶδον ἀνδρῶν. ὕστερον μὲν
 τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
 νης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
 150 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

ἘΠΙ ΔΕ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum bis aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilium eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrupat*. Qua re audita, ephori per praeconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero Samum, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, *Babylonii a Persis defecerunt*, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἔπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιῶν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἑκα-
 στος μὴν προσεξαιρέτο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ
 οἰκίῳ· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μὴν ἑκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφίον τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπά-
 σαν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιορκεῖ, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septem viri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemtam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffo-
 carunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babyloni*; nam in pro-

274, 92.

καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τῆς Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶναι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοὶ πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισί τε
 σοφίσμασι περησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἰλέ-
 σθεις, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 Φυλακῇσι οἱ Βαβυλωνῖοι, οὐδέ σφεις οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζαπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἐπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μίη ἔτεκε. ὥς δέ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζωπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μην Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἀλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλῶν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἶπεῖν, καὶ ἑαυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρεῖῳ ἀπεπνυθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμᾶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodi-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quum mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργαίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναί μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσῃε ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνή-
 κεστον· ἀποταμῶν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνευκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἰρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα, ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὠνὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc facinus esset futurum: nam apud Persas praeclue res praeclare gestae maximis honoribus reperiuntur. Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in potestatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilasset, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quippe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ, flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*, ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravissime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de causa?* Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu, qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,*

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἑμαυτὸν δεινόν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελαῖν.“ Ὁ δ'
 αἰμείβετο „ὦ σχετλιάτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχί-
 „στῳ οὖνομα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίβια
 „τὰ ἔμελλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἑμευτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὥς ἔχω,
 „αὐτομολήσω εἰς τὸ τεῖχος, καὶ Φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφίας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

*me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis
 Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime ho-*
minum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen
imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos
obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfe-
cisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita muti-
latus sis, eo citius in potestatem redigentur ho-
stes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti?
Respondit ille: Atqui, si tecum communicas-
sem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc
privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis
defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut
sum adfectus, ad murum pro transfuga me con-
feram, dicens a te me haec esse passum: et puto,
quum rem ita se habere illis persuasero, exerci-
tum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 31.

25 ἥς αὖν ἡμέρης ἐγὼ εἰέλθω εἰς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 26 εἰς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεαυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 27 δεμὴν ἔσται ὥρῃ ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τὰ-
 28 ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
 29 δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης εἰς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 30 τὰξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινιῶν καλεομένας πύ-
 31 λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπεν εἴκοσι ἡμέρας,
 32 καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 33 δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 34 δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυκούντων, μήτε οὐ-
 35 τοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ εἶν ἔχειν. μετὰ δὲ
 36 τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰδέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὰν
 37 κελύβειν περίξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 38 δὲ μοι τὰξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 39 λας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δεκίω, ἔμεο μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ad hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτράιφονται
 „ἐμοὶ Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλῶν τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥτε ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρεφό-
 μενος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλύγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέρην πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, Φᾶς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθει
 ὑπ' ἐαυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαι οἱ 10
 ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πέρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex uis
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
 quis sit, quave causâ adveniat? Et ille, Zopyrum
 esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, a Dario se haec (quae sibi ipse
 inflixerat) esse passum, eo quod illi suasisset abdu-

277, 83.

νετο τῆς αλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροΐζεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὄρῶντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὠτων
 ἐστερημένον, μαστίξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφί ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίηε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

scere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera eum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum

ἀντείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενοι ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές ἔοντες, πᾶν δὴ ἐτοῖ-
 μοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλυπὼν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώ-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυπὼν τὰς συγκεκλιμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε εἰς
 τὸ προειρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε αὐτὸς σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπιδέδεκτο. Προσ-
 βαλὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκεκλιμένα πεικυμένου πί-
 ρεξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare
 mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque
 intelligentes Babylonii, factis eum verba aequae,
 in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, inter-
 iecto dierum numero de quo convenerat, iterum se-
 lectos Babyloniorum eduxit, et his mille illos, quos
 supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam fa-
 ctum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus*
 celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito die-
 rum numero, in locum constitutum copias eduxit, et
 circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re ge-
 sta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et
 imperii summa et muri custodia eidem permissa est.
 (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum
 circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

978, 12.

ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλωνιοὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 πείχος, ἡμύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαι· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λωμένας πύλας ἀναπιτάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ πείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδεδωμένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφεν
 τὸ πείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 ταυτίαν οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνέσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum *Babylonii*
 consensu muro repellere oppugnantem Darii exer-
 citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissiâ et Be-
 lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
 qui viderunt *Babylonii*, hi in Iovis Beli templum
 confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
 manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
 3 lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhæc ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babylono-*

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γίνασθαι ὑπογίγηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδ' ἐποίησε· τὰς γὰρ ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προσρέωντες· ἐπέταξε τοῖσι περιόικοις ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἐκάστοις ἐπιτάσων, ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ οὐδὲς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῦθος· τούτῳ γὰρ οὐδὲς Περσέων ἠξίωσε καὶ ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζωπύρον εἶναι ἀπαθία τῆς αἰκείης μάλλον, ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εἰύσει προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem, ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii, rei frumentariae consulentes) tali ratione initâ Darius providit: circum habitantibus populis imperavit, ut mulieres Babylonem, certum cuique populo numerum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii. (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eorum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis meritus est quam *Zopyrus*, uno *Cyro* excepto: nam cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutilatione non esse adfectum, quam viginti Babylo-*

ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιάτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσεν
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ΄.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
 ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.
 ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1. **Μ**ΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλωνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
 Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθεύσης γὰρ τῆς
 Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
 ἐπιθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρό-
 5 τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
 Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM
 LIBER QUARTUS.
 MELPOMENE.

(1.) **C**APTA Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit *Darium* poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, insursione facta in *Medicam* terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 20 ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τίοντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 25 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπεὶ ἂν
 φουσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφερεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmerios, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excaecant
Scythae, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, 5
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσεόντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὖθαρ κατέσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξῳσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κούλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ᾗσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβῳσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. Αἱεὶ περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricijs montibus ad

καταταίνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιώ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πιερωμένοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τάδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύβαι. δούλοις τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι
 „γνώμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα
 15 „μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρη μὲν γὰρ ὥρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μᾶστιγας
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δοῦ-
 20 „λοι, καὶ συγγιγνόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομενέουσιν.“ Ταῦτ' 4

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ
πλαγέντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

- 5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφετέρον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐύση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' αἶν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαῖν, καὶ Ἀρπόξαῖν, καὶ νεώτατον Κολάξαῖν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eiecti,
suam in terram isto modo rediere: eâque causâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

- 10 ταύτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια
ποιήματα, ἀροτρὸν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
λην, πείσσειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἵεναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
15 τος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
ταῦτα παίειν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπά-
σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι,
καὶ μιν ἐκείνων κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγιόντας, τὴν βα-
σιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ 6
Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθέων, οἱ Αὐχά-
ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
οἱ Κατιάροι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
5 νεωτάτου αὐτίων τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλῆας *vett. libri omnes.* τοῦ βασιλῆος *edd. re-
cent. ex coniect.* τοὺς βασιληῆους *coni. Wess.*

nantibus, de coelo delapsa aurca instrumenta, ara-
trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
qui primus conspexisset, propius accedentem capere
ista voluisse; seq, eo accedente, aurum arsisse. Quo
digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύβας δὲ Ἑλληνες οὐνόμασαν. 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύβαι· ἔτια δὲ σφι, ἐπεί τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιταίου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ 5 βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' αὖ ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθίων οὐ διαναυτίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα αὖ ἵππων ἐν ἡμέρῃ μὴ περιελάσῃ αὐ- 10 τός. Τῆς δὲ χώρας εἰούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [*sive* Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in univsum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

283, 100.

Κολάξαιν· καὶ τουτέων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. Τὰ δὲ κατ' ὕπερθε πρὸς βο-
15 ρῇν λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν οἴψιν.

Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατ' ὕπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκέοντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εὐῶσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδεύροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλείων
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam Erytheam Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ρεῖν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν·
 ἐπειρουσάμενον δὲ τὴν λεοστὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῖη τύχη. Ὡς δ' ἐγερόθηναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Τλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἀντρῷ μίξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδνᾶν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἑκέρθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἴ που ἴδοι ἵππους πλα-
 νωμένας· τὴν δὲ φάναι, ἑαυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώ-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (vipera) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284, 29.

10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
 15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρέσχες.
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν
 „γίνωνται τρόφιοι, ὅ τι χρη ποικέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „αὐτοῦ κατοικίξω, χάρις γὰρ τῇσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεῦ-
 „σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρᾷς αὐτέων τόδε
 „τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζωστῇρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
 hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
 Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hac modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram*

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οἰκήτορα ποιῶ· ὅς δ' ἂν. τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λήπται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῶσα, αὐτὴ τε εὐφρανέαι, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὲ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδίζαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἀκρῆς τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσεήν· δίδόντα δέ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι σὺ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγᾶθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δέ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγᾶθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἄεθλον, οἷχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
 egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrâ exoes-*

285, 61.

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τέων Σκύθη, ἐπιτελέσαντα, καταμείναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύβω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλῆας γινομένους Σκυθῶν· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων Φορέειν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη·
 ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα 11
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεια ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τὴ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθῶν, βουλευέσθαι, ὥς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque Scythia, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Scythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
Massagetis, traiecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae te-
 nent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythis, quum
 deliberarent, utpote ingente irridente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνάμας σφέων κεχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμη, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς διό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῆων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔβη δὲ θέλειν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὲ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χηπὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
 συμφύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπιδόξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ'

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiolem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent fructi, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

286, 91.

αὐτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφεων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
 Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι
 δὲ Πορθμῆια Κιμμέρια· ἔστι δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
 μερί· ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 νοται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινάπῃ πόλιν Ἑλλὰς οἰκίσται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς δ'

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
 merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
 Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
 quâ nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
 Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
 riî enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἰσθβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαλιαν τῆς ὁδοῦ τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας. Φοιβόλαμπτος γενόμενος Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μονοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμμέριους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10
θῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasio ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, Caustrobii filius, Proconnesius, in epico carmine ait, Phoebi instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super Issedonibus vero habitare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis Hyperboreis, initio facto ab Arimaspis, bellum constanter inferre finitimis: et ab Arimaspis quidem sedibus suis pelli Issedonas, ab Issedonibus vero Scythas; Cimmericos vero, ad australe mare habitantes, pressos a Scythis, terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac regione convenit cum Scythis. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὴν γὰρ λέγουσι, ἔοντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδέεστέρον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακλήϊσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκῶς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κνέσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος·
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον
 παρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristee, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, oclusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I.

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα
 τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλέεται· ποιήσαντα
 δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν
 Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν
 Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τρηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ
 συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντιῖνοί Φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φανέντα 5
 σφι ἐς τὴν χώραν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσα-
 σθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα
 ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γὰρ, σφὶ τὸν
 Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν

XV. 3. τρηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum conferendo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisseque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

10 χάριν, καὶ αὐτός οἱ ἐπεσθαι ὃ νῦν ἰὼν Ἀριστεύς· τότε δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπαντα ταῦτα, ἀθανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι, εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεύειν πείβεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἕστηκε ἀνδριάς ἐπωνυμῆν ἔχων Ἀριστεύ, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἴδρυται. Ἀριστεύ μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρησθω.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστὶ. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτέπτεω, εἰδέναι φαιμένου, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστεύς, τοῦ περ ἐλγῶ πρότερον

comitatum; fuisse autem tunc, quum illum sequeretur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt autem Metapontini, se Delphos misisse qui consulerent oraculum, quodnam illud esset hominis spectrum? respondisseque Pythiam, parendum esse spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum. Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse mandata. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis statuam collocata, et lauri arbores illam circumstant. Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.

(16.) RÊCIONE ea, de qua hunc sermonem facere institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate novit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδό- 8
νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φαῖς Ἰσσηδόνας εἶναι
τούς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἔον-
τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
Ἀλαζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
δα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζάνων
οἰκεῖουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῆσει σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui
id tradant*. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque Callipidae in caeteris quidem Scy-
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
milium. Supra Alazones *Scythae* habitant *aratores*;
qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῆν ἄνεμον, ἐρή-
 μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
 Ὑπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρης τοῦ Βορυ-
 σθένης. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένα, ἀπὸ θαλάσσης 18
 πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνω οἰκέουσι
 Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ
 Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενεῖτας, σφέας δὲ αὐ-
 5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ἂν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
 μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐδοῦ, κα-
 τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὄνομα κεῖται Παντικάπης·
 τὸ δὲ πρὸς βορῆν ἄνεμον, πλὸν ἀνα τὸν Βορυσθένα
 ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρήμὸς ἐστὶ
 10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
 ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ αὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero
 septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos
 novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab
 occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*,
 prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximī
 habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin*
 fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi au-
 tem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad
 orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum,
 pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Pantica-*
pēs; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter
 adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe
 lateque deserta regio est. Post desertum vero *An-*
drophagi habitant, proprius populus, neutiquam
Scythicus. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρῆμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβαίντι τὸν Παντικαίπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δέν, οὔτε ἀρουῖντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Υλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὔτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χρόνῳ
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλείστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὔτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, εἰς τὴν Ταυρικὴν 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τὰ Φρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γινόμενοι ἄρουζαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαίη-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατ' ὕπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἄνεμον τῶν βασιληϊῶν Σκυθέων οἰκέουσι
 Μελαγχλαῖνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαυχλαίων δὲ τὸ κατ' ὕπερθε, λίμναι, καὶ ἐρήμους
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εὐῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίαν καὶ ἡμέρων δενδρέων.
 ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέραν λαξίαν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δῖνων δὲ κατ' ὕπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρή-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἐπὶ τὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον, ἀπο-
 κλίναντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra Me-
 lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra Budinos, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thysagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὖνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶντες τρόπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνα πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπὸ
 τοῦ θηρίου ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λυθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

- 5 τῆς τρηχέης χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπώρεαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοὶ, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυβικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δέν-
 δρέων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγας δὲ κατὰ συκὴν μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γένηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χυ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
 λάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλὰ ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. Ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικήται· τὸν μὲν

radices altorum montium habitant homines, qui inde a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque foeminae, et simo naso mentoque oblongo. Peculiari lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam: caeterum arborum fructu vitam sustentant. Ponticum nomen arboris est, qua victitant, fici admodum magnitudine: fructum fert autem fabae similem, nucleum intus habentem. Hunc fructum, postquam maturuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit crassum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt, et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore habitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδεὶς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρτίον
 ὄπλον ἐκτέαται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταφύγῃ εἰς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλή πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται εἰς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορρ-
 σθένεός τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι εἰς αὐτούς, δι' ἑπτὰ
 25 ἑρμητέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γνωσκέται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis notî.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illqs commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra calvos illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδείς ἀτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὐρεα γὰρ ὑψη-
 λαὶ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδείς σΦεα ὑπερβαίνει. οὐδ'
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 10 Ἰσσηδόνων οἰκούμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοσίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δικομένου
 τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praecludunt iter. Narrant, autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ
ἐκκαθῆραντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλ-
ματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέον-
τες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ πρὸς οἱ Ἕλληνες 10
τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι·
ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώ-
σκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ὑπερβη, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ
λέγοντες· τοὺς μουνόφθαλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυ-
σοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι
παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλ-
λοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5
μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput
vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro
sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia
peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quem-
admodum Graeci diem, quo defunctus est pater, fe-
stum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse
dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris
potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos
sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi ho-*
mines quos dixi unoculos, et Grypas auri custodes:
et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scy-
thae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus
scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae
unum nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Uni-
versa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

292, 4.

Θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστί· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 6 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐν-
 τες τὰ Φρου Σκυθαὶ κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἐών· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιποὺς τέσσαρας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχωρίσται
 δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι
 χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι· ἐν τῇ τὴν μὲν ὥραϊν οὐκ
 ὑεὶ λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἡμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγεύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intol-
 erabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustis in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii* verno
 tempore *intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γίνεται, ὡς τέρας νενόμισται θαυμάζεσθαι. ὥς δὲ καὶ, ἢ σεισμὸς γένηται ἢν τε θέρους ἢν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἵστέωτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρεια αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κερατὶ τελέθουσι.
ἀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρεια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρεια τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα
30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχια γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δέ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίδητο,)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de caussâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyssea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Elco* agro non possint

294, 35.

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνάταί γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἔοντος, οὔτε ἄλλου Φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὰν προσήῃ ἡ ὥρῃ κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτ' αὖ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσιν τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥρα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσωπ' τῆς ἡπείρου, οὔτε διεξίεναι, τῇνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἶκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσιν· εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. εἴκει γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum ad-est tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.) Quod vero ad plumas attinet, quibus plenum esse aërem Scythæ dicunt, ob eamque causam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

τοῦτον, εἶντα τοιοῦταν, αἰοίκετα τὰ πρὸς βορῇν ἐστὶ
τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.
Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐ-
δέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μουνοΦ-
θάλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι,
εἰ δὴ τῶ ἐόντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.
33 Πολλῶν δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
Φάμενοι ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsitan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memrant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrarent, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

Βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιωχώρους ἐκά-
 5 στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτῳ ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 ταυτέων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλυπεῖν Ἀνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλὴς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δῆλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen *Deli* aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 causâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας εἰς τοὺς οὐρούς τὰ ἱερά ἐνδεδμεῖνα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, κελεύοντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἑαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι εἰς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἱροῖσι τόδε ποιούμενον
προσφέρειν· τὰς Θρηκίας καὶ τὰς Παισιδας γυναῖκας,
ἐπεὶ ἄνθρωποι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίζα-

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum pervo-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paconicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praecci-

5 σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμα ἔστι ἕσω ἐς
τὸ Ἀστεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός· ἐπιπέφυκε δὲ
αἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλὴν τινα
εἰλῆξαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εὐσας παρθένας ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς ταύτους ἀνθρώπους προσευμέντας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφειούσας ἀντὶ
τοῦ ἀκυτέκου τὸν ἐτάξαντο Φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπωμα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνῆρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributi ferendi caussa; quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; Argen vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγίγ- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκη τῆς Ὠπιός τε καὶ Ἀργης ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστυητορίου.

36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si verò sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περίόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
 ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ρέοντα γράφουσι
 περίξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ
 10 ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷα τίς
 ἐστί ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
 ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ'
 ὑπεροικέουσι πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
 Σάσπιδες· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
 5 τὴν βορρῆν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδόι.
 ταῦτα τέσσαρα ἔθνηα οἰκεῖ ἐν θαλάσσης ἐς θαλάσ-
 σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διΦάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιέουσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
 coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
 ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
 ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
 velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
 Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
 utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
 sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
 pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
 temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
 spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
 tinentes, in quod Phasis fluvijs influit. Hi quatuor
 populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
 Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ὅθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρχαμένη, παρατίθεται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκην καί-
 μένου, τέθεικε τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἁκμῆς.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνη ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρχαμένη, παρατίθεται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν
 θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδι-
 νομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβία. λέγουσι
 δὲ αὕτη (οὐ λέγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐστῆ-

XXXVIII. 1. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς est Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicean sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem verè desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος
πλατύς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συ-
20 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἐθνεά ἐστι τρία μούνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορέῳ δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὺς ποταμός,
ρίων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῶ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyp-
tum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspiesque et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septemtrione vero
Caspium mare et Araxes fluvius, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰς ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστὶ.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρείας δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δημοῖ ἐσωτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλην
 ἑσὼν αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκῷ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [sive, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσιν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήϊον στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆϊν θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικινέσθαι.
 Ὀρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες αὖν σπεύρσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοιάτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον
 θερίσαντες δ' αὖν τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἑτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτι κάμψαντες Ἡρακλήϊας στήλας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλω δὲ δὴ τῷ, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut per *Herculeas columnas* renavigarent in mare quod *Libyae a septemtrione* est, atque ita in *Aegyptum* reverterentur. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad *Libyae* regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messēmque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per *Herculeas columnas* flexo, in *Aegyptum* pervenerunt. Dixēruntquē, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita *Libya* est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιήπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δέσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ αἱ ἡ μήτηρ ἄβλων. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβήσατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπης, εὐῶσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο. Φᾶσά αἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκάϊνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκη εἶσθαι περιπλέων, ἐς ὃ αὖ ἀπικηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νῆα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. διακ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyxi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

199, 8.

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρατήριον τῆς Λιβύης,
 τῇ ὀνόμα Σολοίς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ
 τε τῷ πλεῦνος αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 20 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμινος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε Φᾶς τὰ πρωτατάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέων, ἐσθῆτι Φοινικίῃ διαχρωμένους·
 οἱ, ἄκως σφῆς καταγοῖατο τῇ νηϊ, Φεύγοντες πρὸς
 τὰ ὄρεα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν αἰ-
 25 δὲν ἐσίοιτες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
 νων. τοῦ δὲ μὴ περιπλᾶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τότε ἔλεγε· τὸ πλᾶν τὸ πρόσω εὐ δυνατόν ἐτι προβαί-
 νων, ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus cimen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἄβλῳ, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρη εἰς Σάμιον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αὐτῷ τατέσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθωμαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ εἰς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἔρευν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυικῆς γῆς, ἔπλειον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς εἰς θά-
λασσαν διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense eum

10 τριηκοστῷ μῇ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπῃ πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γινώσκόμενη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλίσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούσῃ γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
 την καὶ Προβμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse istam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvijs Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνου-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτου καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιαίδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιόριτός ἐστι γνωσέσθαι πρὸς σὺδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ ὄνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea:
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenā, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promethei.
 At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero catuissc nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσθαι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἣ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρῆσόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρίων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, αὐτὸ
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πᾶρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνος, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σοφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum non
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si *Scythicam* gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc *Anacharsin*. *Scythica*
autem gens unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδὲνα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερείοι ἐόντες, πάντες ἔωσι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τέ σφι
 ἢ ἐπὶ ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἀμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐούσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἔντων σφι
 συμμαχῶν. ἡ τε γὰρ γῆ εὐῶσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶ τέω ἀρβῆμὲν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ δια- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ὑπανίς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit, effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes, sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes, sed pecoribus, domos suas plaustris circumvehentes; quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis inventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et irrigua; fluviique illam perfluunt non multo pauciores numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adnavigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*, quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et *Borysthenes*, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et Ger-

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Υπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ρέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἑὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἵσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥεεῖ καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
6 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκιδόντων. εἰσὶ δὲ οὐδὲ οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augent, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyreton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-

Herod. T. II. P. I.

Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι εἰς τὸν Ἰστρον. αὗται
 μὲν αὐτιγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστρῷ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι εἰς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρυσ, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι εἰς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ οὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσῃ
 σχίζῃ τὸν Αἴμον, ἐσδιδοῖ εἰς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 εἰς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ εἰς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὃ δὲ Βρόγγος εἰς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, εὐτάς

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι *corrigit vir doctus*, fluvii non
 magni. L. 7. Σκίος. *Alii* Κῖος vel Κίος. *Forsean* Ἡσκιος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrsis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thrakas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
 ρης Ὀμβρικών, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἀλπίς
 ποταμὸς, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
 α5 δοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
 Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
 δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ·
 ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς
 Σκυθίης ἐσβάλλει. Τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, 50
 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ
 γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
 πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· ἐς
 5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμὴ ἐσδι-
 δοῦσα, ἐς πλήθος οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
 ἐν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιοῦτόν τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
 Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
 fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem
 fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
 Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
 qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
 cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
 emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His ἴγι-
 tur, quos recensui, fluviis, aliisque praeterea multis,
 aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
 conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
 nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
 influit, qui cum augeat. Quod vero constanter sibi
 ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
 tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὡς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ, νιφετῷ δὲ πάντα χρίεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβραι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσα δὲ πλέον ἐπ' ἐαυτὸν ὕδωρ ὃ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὴ αἰεὶ φαίνεσθαι ἵόντα.

51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέῳ μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμᾶται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 ὁ στόματι αὐτοῦ κατοικῆνται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμᾶται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν πέριξ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τὴ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὧν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλῆον
 βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἔτι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερῶν πλῆον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὴ τι εὐῶσα πικρὴ,
 ἣ μεγάλῃ σμικρὴ εὐῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, ἔόντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὐραϊσι χώρῃς τῆς τε ἀροτήρων Σκυθῶν καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
 ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricularum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

Θιστὶ μὲν. Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέματα ὅ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥεῖ εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομαίς τε καλλίστας καὶ εὐχομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε αἰρίστους διακρίδων καὶ πλείστους· πίσιβαί τε ἡδιστός ἐστι· ῥεῖ τε καθαρὸς παρὰ Θελεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 αἰρίστος γίνεται· πείη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius intervalum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegypto excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum sit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυσίατῃ ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματα
 πηγνυνται ἄπλετοί κῆτέα τε μεγάλα ἀνάκλινθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρον
 χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατῷπερθε δι'
 ὧν ῥεῖ ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γάρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς ταῦτό
 25 ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν

LIII. 16. τεσσεράκοντα. τεσσερισκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal conerescit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale condiun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἐμβολὸν τῆς χώρας, Ἰππόλαια ἄκρη καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμήτρος ἐνίδρυται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενίται καταίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικαπῆς. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδόι δὲ εἰς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθενί 5
55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὀρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων, ἐκδιδόι κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, εἰς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλεῖον κα-
56 λεόμενον Δρόμον. Ἐβδόμος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

306, 15.

ρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, ὄνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τος, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθῶν· ἐκ-
διδόει δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὅγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδόει δὲ ἐς μέζω ἐτι λίμνην καλεομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ ὀνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκουάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποιή ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἐστι ἐπιχλωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνωγαμένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμάσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvijs *Tanais*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maeotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvijs cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluvijs instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰδε σφι διακέσται. Θεοὺς μὲν
 μόνους ταῦδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρσα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νονομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσιν. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστί, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἑμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἄρσιν· ταύτῃ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατίσθηκε περὶ πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως, ἐρομένη

(59.) *Istis igitur maximis commodis quum abun-*
dent Scythae, caeterum institutis utuntur huius-
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt Scythae: Regii vero qui vo-
 cantur Scythae Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem Scythico sermone Vestam quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meam quidem sententiā, *Pa-*
paeus vocatur; Terra vero, *Apiā*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

308, 44.

ὧδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήneos ἑστειώς,
 5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλεῖ τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὴν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εἰούσης, ὧδε 61
 σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit princeipium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἵψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερίων. ἦν δὲ μὴ σφι
 παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱερίων ἐσ-
 βάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδωρ,
 ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεταὶ κάλλιστα· αἱ δὲ 10
 γαστέρες χωρίουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν
 ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξείπει, καὶ τάλλα
 ἱερίᾳ ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὶ δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύ-
 σας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχων ἀπαρξάμενος,
 ρίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τάλλα πρόβα- 15
 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ
 ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρηϊ ᾧδε. Κατὰ νομοὺς
 ἑκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἀρης ἱερὸν τοιόν-
 δε. Φρυγῶν Φάκελοι συννέεσθαι ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου

casque succensis inferne pecorum ossibus elixant:
 quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes
 in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent,
 atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ar-
 dent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossi-
 bus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus,
 se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is
 qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis au-
 spicatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et
 alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacri-
 ficiant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in
 hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo
 loco convenire solent magistratus, ibi *Martis tem-
 plum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmento-
 rum fascēs, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

309, 73.

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τοῦ-
του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν καύλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατὸν.
ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκάτον ἐπι-
10 νέουσι Φρυγάνων· ὑπεροστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
ρῶν. Ἐπὶ ταύτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἵδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἀρης
τὸ ἀγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπιτεύουσ
προβάτους προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
15 ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
ἀν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρέπω οὐ τῷ αὐτῷ, ὃ καὶ τὰ πρό-
βατα, ἀλλ' ἑτεροῖω. ἐπὶ αὖ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd.* σηκοῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos, super vase: deinde sanguinem in sar-

ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενέκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀνενέκατος. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φερίουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱερόν ποιεῦσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥερα ἰῶσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱερῆα ἀπαλλάσ-
 σονται· χῆρ δὲ, τῇ ἀν. πύσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25

63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστίαςι. ὕσσι δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, σὺ δὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.

64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα αὐτὴ σφι διακέεται. Ἐπὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀτὴρ Σκυῆς, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ Φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενέκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν ἀν. λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνέκας δὲ, οὐ. ἀποδίδει δὲ αὐτὴν τρώπῳ

mentorū tumultum portant, et super acinace effun-
 dunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec
 faciunt. Iugulatorum hominū dextros lacertos om-
 nes, cum manibus praecisos, in aërem proiciunt:
 et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
 que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
 (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Sui-
 bus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
 sua in terra nolunt:

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scytha, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt;
non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῶδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίᾳς βοδὸς
 πλευρῇ, θέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, αἴτῃ ἀρι-
 στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείγυσθαι ποιῶσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ἰόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄν-
 ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρείων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἢν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dexteras manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λαν, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 νέμονται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθρίων, ποιῶσι τάδε. ἀποπρῖσας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνεργε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει καὶ ἦν
 μὲν ἢ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χραῖται ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην πε-
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσάσας, οὕτω χραῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιῶσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκήων, ἦν σφι διά-
 φοροι γίνονται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν αὐτῶν λόγων ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἔοντες οἰκήτοιο πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφραγίσαντες αὐ-
 66 τὸς ἐπικράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: si dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans *fuisse hos olim sibi*
adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθῶν τοῖσι ἂν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἦ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτεῖνσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὰν Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξελίσσουσι
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θεσπί-
 6 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτην σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascēs: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positīs sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt divinandi artem.

Φιλύρης ὧν Φλοιῷ μαντεύονται ἐπεὰν τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐων- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἀνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστι ὁμνύ-
 ναι τότε, ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὁμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιορκῆσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀνέ-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρεομέ-

Hi interiore tiliae cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros praeter caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares* iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem arguunt vates, *per divinationem compertum esse, peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegrotare regem*. Tum ille negat factum, contenditque *se non peierasse*, et lamentatur. Quo inficiante,

ναυ δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσῃσι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰβέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 20 τες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 δεκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀκυλλῷσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἔπειαν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶνων πλήσῃσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομάσαντες, κατειργνῷσι ἐς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιεῖσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν κα μάρης φρυγ.

duplum numerum aliorum vatum rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis præ-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergis religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἔπειαν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῆ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὥδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσιν τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπῃατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπι- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ ὀστούς,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἔπειαν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι. 10

busti, cremiatio temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent,

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορύ- 71
 σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφί ἀποθάῃ ὁ
 βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσιν τετραγώνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
 συνερράμμενῃ ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἵμαξῃ ἐς ἄλ-
 λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 10 ποιῶσι τὰ περ οἱ βασιλεῖοι Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
 τάμνονται, τρίχας περικείμεναι, βραχίονας περιτάμ-
 νονταί, μέτωπον καὶ ῥίνα καταμύσσουνται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χειρὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
 ζουσι ἐν αἵμαξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
 15 τῶν ἀρχουσὶ· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex Scytharum e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [sive aniso] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod regii Scythae: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud*

θον. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ δὲ θέω-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτί-
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λαι-
 πῇ ὑποχωρή τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀπο-
 πνίζαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ δῆκανον, καὶ ἀγγελιφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ Φιά-
 λας χρυσείας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρεώνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμέμενοι ὡς μέγιστον ποιῇ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὗτις κοιῶσι τοιόν-
 δε. λαβόντες τῶν λαιπῶν θεραπεύων τούτους ἐπιτηδεύα-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervexerant cadaver, iam in *Ger-
 rhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

τους· αἱ δὲ εἰσι Σκύβαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θερα-
 πεύουσι τοὺς ἀν' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 νητοι δὲ αὐκ' εἰσὶ σφι θεράποντες· τούτων ὦν τῶν διη-
 κόνων ἔπειαν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελάντες αὐτέων τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἡμισὺ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὑπτίον, καὶ τὸ ἕτερον ἡμισὺ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπήξαντες τρώπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ἄμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετώρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μα ἐμβالόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατινύουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos acre emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotæ circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotæ dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 ppe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνευγμένων τῶν πεντήκοντα 20 ἓνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἀκάνθαν ξύλον ὀρθὸν διελεύσῃσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ εἰς τέρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.

73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν αἰμάξῃσι κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχίει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῶ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognatione proximi, plaustis impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt *Scy-*

314, 55.

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
 10 ἔπειαν ξύλα στηθῶσι τρία εἰς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράζαντες δὲ
 ὥς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφάνεας ἐσβάλλουσι εἰς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 14
 χύτητος καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη· ταύτη
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηῖκες μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοις ὁμοιώτατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιος ἔστι· ὃς δὲ μὴ εἶδὲ κω τὴν καννάβίδα, λίνον
 δοκῆσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἔπειαν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ τὸ δὲ θυμῷται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τῷ αὐτῇ, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λαύνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ὕδωρ παραχέουσαι,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ εἶν, καταπλάσσουνται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδὴ σφίσι
 ἀπὸ τούτου ἵσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρούσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραὶ. 15
 76 Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεῦ-
 γουσι, μή τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκι

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

315, 85.

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῷ Σκύ-
 λῃ. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλήν
 5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λήν, ἐκομίζετο εἰς ἥθεα τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ δι' Ἑλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὀρθὴν κάρ-
 τα μεγαλοπρεπείως, ὥξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις,
 10 ἢ σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιῶντας,
 καὶ παννυχίδα στήσῃ. ὡς δὲ ἀπῆκετο εἰς τὴν Σκυθί-
 κην, καταδύς εἰς τὴν καλομένην Ὑλαίην· ἥ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλῆϊον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 εὐῶσα δεινδρέων παντοίων πλέῃ· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπετέλλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebran-
 tes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eadem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθίων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῶντα,
 ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῶντα ταῦτα, τοξεν- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὗ Φασί μιν Σκύθαι γινώσκουσιν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξενικοῖσι ἔθουσι δι-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθίων 25
 βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἵστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythæ, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin hæc agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythæ, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrssi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audivi, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

316, 15.

θείων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
 λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη
 5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
 εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλην Λακεδαιμονίων· τούτοις
 δὲ εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
 γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
 αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
 10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξεινικά
 τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὀμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
 πίδεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπείθει γὰρ τῷ
 Σκυθῶν βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης·
 ἐξ Ἰστρινῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
 5 ἐγγχωρὶς· τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
 γράμματα εἰδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
 reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-*
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.
 At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
 narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
 idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
 cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
 apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
 tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
 Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
 que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πειθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπιθέος τοῦ
 Ἀγαθόρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιλῆϊν
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποῖα. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποῖα ἁσπὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπύθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμεμένος ἦν ἀπὸ
 παιδεύσεως τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐπαίει τε τοιοῦτο· εὐτε
 ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων εἰς τὸ Βορυσθενιτέων 15
 ἄστει, (οἱ δὲ Βορυσθενίται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσσειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβει- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγά-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsorum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου αὐθενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδοι
 ἔχοντας ταύτην τὴν στολὴν· καὶ τάλλα ἐχρᾶτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι· ἱερὰ ἐπαίει κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεόν τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδύς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα πει-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκίᾳ τε εἰδείματο ἐν Βορυσθενεί,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 εἶδε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοῦ-
 δε· ἐπεθύμησε Διονύσω Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλι οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν πέριξ λευκαῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythia eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγις τε καὶ γρύπες ἕστασαν ἐς ταύτην ὁ θεὸς
 ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή. πᾶσα. Σκύλης
 δὲ οὐδὲν τούτου εἶνεκα ᾗσσον ἐπετέλεισε τὴν τελετήν. 10
 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ
 γὰρ Φασι οἶκος εἶναι θεῶν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαί-
 νεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακ-
 χεῖω ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενεΐτιαν
 πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελάτε, 15
 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμ-
 „βάνει· τῶν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα
 „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνε-
 „ται. εἰ δὲ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπειθε, καὶ ὑμῶν ἐγὼ
 „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυθῶν οἱ πρεσβυτέρους· καὶ αὐ- 20
 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λαβὼν ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπερίσσευσε
 ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεπρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iacu-
 latus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero
 nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro
 autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum;
 aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem*
reperiri deum, qui homines in furorem agat. Ab-
 soluta initiatione, *Borysthenitarum* aliquis *Scythis*
 rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scy-*
thae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus
nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corri-
puit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem
actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimi-
ni; et ego vobis ostendam. Secuti sunt *Scytharum*
 procures, quos *Borysthenita* clam in turrim deduxit,

τίσσι. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμανον πάσῃ
τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοῖεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαινε 80
ὁ Σκύλης εἰς ἡβέα τὰ ἑαυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
τῆς Τήρῳ θυγατρὸς, ἐπαισιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑαυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
ἐποίητο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηάκην. πυθόμενος δὲ ὁ
Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηάκην
ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασαν μιν οἱ Θρηά-
κες. μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάψαι, ἔπεμψε Σιτάλ-
10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαῦτα· „Τί δέ;
„ἡμέας ἀλλήλων πευρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
„φείας παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
ingentis calamitatis loco habuerunt; egressisque, uni-
verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
Deinde, postquam ad lares suos Scylas reversus est,
duoem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I. S

„δος ταῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσης, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῃ, πεφευγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινεῖ ταῦτα· ἐκδιδούς
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μητρῶα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεόν, ἀπήγετο· Σκύλειω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύδαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδουσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθίων οὐκ οἷός τε ἐγερόμην ἀπρε-
 κῶς πυνέσθαι, ἀλλὰ διαφοροὺς λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκειν· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφῆας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
 des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
 pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merces-
 dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro
 certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
 rum numero audiavi sermones: aliis numerosam ad-
 modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
 vere nominatis *Scythis* quaevas. Verumtamen hos

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινον μοι
 5 εἰς ὄψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπανίος χῶρος, οὐνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλέγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπέρρεον τὸν Ὑπανιν ἀποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῷ κέεται χαλκήϊον, μεγάλει καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanias ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γάρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura ἡρε,
 τούτων εἰδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελύων μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexouplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθῶν, κελεύει μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἑκάστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὅς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κο- 20 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λυπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
 82 Σκυθῶν ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον καὶ παρὲς τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέρχεται, εἰρήσεται ἶχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνέον, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγας δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
 paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vestigium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
 hitali. Et haec quidem ita se habent; redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα
λέξων λόγον.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΙ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάζοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηίῃ ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευὼν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκευάστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῇ. ὁ δὲ οἱ ἔφη, αἷς φίλοι
ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam inerscens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατηγὴς ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστεῶντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτη ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε πορεύόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὥα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθαῦτεν ἐσβαλὲς ἐς νῆα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλευμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλληνέας Φασι εἶναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐβηεῖτο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγίων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωμματοσιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐωντοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Bork.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, *omnes se ei relicturum*. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios; at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quas vocantur *insulae* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γίος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ
 τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται,
 κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ
 ἑκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
 Ἡ δὲ Προποντὶς, εὐρὺς μὲν σταδίων πεντακοσίων,
 15 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδόι ἐς τὴν
 Ἑλλήσποντον, ἔοντα στειότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
 κος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδόι δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
 μα πελάγεος, τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
 δὲ ταῦτα ὧδε. νηὺς ἐπίπαι μάλιστα καὶ κατανύει ἐν
 μακρομερὴ ὀργυίᾳς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
 κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
 5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερῶν
 ἑπτὰ πλὺς ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὐταί, ἑνδεκα
 μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυκῶν γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudi-
 nem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* voca-
 tur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti
 stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem.
Propontis vero, quindecim stadia patens in latitu-
 dinem, et mille quadringenta in longitudinem, in
Hellespontum influit; cuius latitudo septem stadia
 metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit
 autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Ae-
 gaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc
 modo. Navis longiori die navigans conficit plerum-
 que orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies.
 Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae
 maxima longitudo huius maris) novem dierum octo-
 que noctium navigatio: unde confiunt centum et unde-

γυιάν τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύρια
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμαδόντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλοῦς
 αὐται δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιῶν γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νῦν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω
 τέ μοι μεμετρήσεται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῶν τέων ἐλάσσων ἑαυτοῦ· ἡ Μαιῆτις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῶν, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeo-
 tis palus* vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

321, 99.

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνι-
 καὶ, ἔθνηα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε.
 τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
 ἰβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσται συνελέχ-
 10 θησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λί-
 θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἐξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκεῖν συμβαλλομένῳ, μέσον· ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱού. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἡσθὶς τῇ σχεδῇ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
 τὸν Σάμιον ἐδώρησατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
 teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
 nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
 qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
 hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
 unā cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
 centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
 urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
 Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
 Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
 riis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
 videtur, medius est inter Byzantium et templum
 quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
 architectum illius Mandroclem Samium donavit de-
 nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξῃ
τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίᾳ 5
κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυύοντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδῆς·

αὐτῷ μὲν στέφανον περιβείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ τοῦν.

ταῦτα μὲν νῦν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδρακλέα, διέβασεν
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὶ δὲ ἀπὸ
κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
γνύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἤγον Ἴωνες 5
τε καὶ Αἰολεὲς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duca-

στρατὸς τὰς Κυανέας διηκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερίων
 πλεόν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυι. Δα-
 ρίως δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίην,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν παριοίκων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἄκισιν φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν θέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί·
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθω, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερίων ἑκατέρη. ἐκδοδοῖ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, trajecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadragenta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρος οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ᾗσθις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑὐΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΛΗΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθῶνεν ὁρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agriances in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμόν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμόν ἀπικόμενος, ἐποίησε
ταύνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
δ ἄνδρα λίθον ἓνα παρῆξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδιεδυμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐθαῦτα κολωνούς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σάλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρ-
δ μιᾶσαι, καὶ Νηφαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρῆ-
δσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπό-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἶόντες καὶ γεν-
ναῖότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce
instituit facere. Designans locum quemdam, iussit
ut quilibet vir de exercitu, dum cum locum prae-
teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod
quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum
tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset,
primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales*
praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-
ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
des habent, qui Scyrmiadae et Nipsaei nominantur,
sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti,
quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρέπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε
τὸν ἀπελλόμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐ-
τέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελεῖζιν. Διὰ πεν-
τητηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφειών αὐτέων 5
ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
μενοι τῶν αὖ ἐκάστοτε θέωνται. πέμπουσι δὲ αὖτε· οἱ
μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακυνήσαντες αὐτὸν, με- 10
τέωρον μπτύσι εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάη
ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἰλέως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι. ἦν δὲ
μὴ ἀποθάη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιοσάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
ἀπαπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. Οὔτοι οἱ αὖ- 15
τοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξύνου-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
decedentes ad Zalmoxin deum ire; quem eum-
dem nonnulli Gebeleizin invocant. Quinto vero quo-
que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
nuncium mittunt ad Zalmoxin, mandata ei dantes
de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
ad Zalmoxin amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
illis propitius videtur esse Zalmoxis: sin non mo-
ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
pravum esse hominem; loco huius vero quem caus-
santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

τις ἀνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ Θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον Θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ὄντα ἄν-
 5 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 γόρῃ τῷ Μνησαρχοῦ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἐαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίῳ τε ὄντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονετέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διατάν τε Ἰάδα, καὶ ἥθεα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὀμιλήσαντας, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρῶτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπέται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τευτέων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitudinem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, extruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον
 ἵνα αἰεὶ περιόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίησε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαυον οἶκημα ἐποίητο. ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαυον οἶκημα, διατῆτο ἐπ' ἑταί-
 ρια. οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε, καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνηῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἔφάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πύθια
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λήν· δε-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτισι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν ταῦτα
 γενέσθαι Πυθαγόρῳ. Εἴ τε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos doeuisset, neque se, neque
 convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
 venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
 tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse, Sive autem

ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος, χαίρειτω. Οὔτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα- 97
τός, ἐπὶ τὸν Ἰστρον· ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπ-
σθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελευό-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρεῖαν τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμῃ ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δέκνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένου Φανήσεται οὐδὲν, οὔτε
„πόλις οἰκειομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi *ad Istrum Darius* cum pedestri exercitu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes traieccissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontemque solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mitylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppidum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pontem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*
Herod. T. II. P. I. T

„χώρην εἶσταναι, Φυλάκους αὐτῆς λιπῶν τούτους, οἳ περ
 „μιν ἐξεύξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρήξαιμεν εὐρέντες
 „Σκύθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφείας εὐ-
 „ρεῖν δυκνώμεθα, ἥ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής. οὐ γὰρ 15
 „ἴδμεν ἄνω, μὴ ἐσσωθῆμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μάλλον, μὴ, οὐ δυνάμεναι σφείας εὐρεῖν, πάσαι
 „μὲν τι ἀλάμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις αἰ με
 „ἐαυτοῦ εἴνεκεν, οἷς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τῇ
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσων Φάροι· αἰ 20
 „τὸς μέντοι εἴφομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθῆην.“ Κά-
 „τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμεῖψατο ταῦ-
 „τα· „Ξεῖνε Διόσκιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς αἶκω τὸν
 „ἑμὸν ἐπιφάνηβί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui cum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reductus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reductus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei causa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Haspes Lesbie, postquam saluus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesta sis, ut te pro honore consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

325, 44.

εἶπας, καὶ αἰπαῖψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λίσσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
 „ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „ τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „ τόνδε, ποιέετε τάδε. ἐπεὰν με ἴδητε τάχιστα πορευό-
 „ μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρχάμενοι τοῦ χρό-
 „ νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἢ δὲ ἐν τού-
 „ τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῶν αἱ
 10 „ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρεν
 „ αὐτέαν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, Φυ-
 „ λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμὴν σωτηρίας τε
 „ καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
 „ μεγάλως χαριεῖσθε.“ Δαρῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείχετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 adtinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nullâ interpositâ morâ in ulteriora perrexerit.*

99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδίδοι ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημαίνει τὸ πρὸς θάλασσαν ἐκ αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐραν ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 sia ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δέ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δέ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
 25 γης, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις
 εἶκει ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδίδοι εἰς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατῴ-
περθε εἰς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀποκληΐεται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν
ἐπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερίων κατηκόντων εἰς θάλασσαν, πάντα ἴσον
τό τε εἰς τὴν μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμέ-
ρειων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένος τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιώ- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης εἰς μεσό-
γαίαν εἰς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατῴπερθε Σκυ-
θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερίων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμέ-
ρησθῆ αἰνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν

Iudis Mocotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Mocotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
mediterranea versus disternitur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Macotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducenis

10 ἢ τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρβια, τὰ ἐς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα, ἑτέραν τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὡς οὐκ οἶα 102
 πὶ εἰσι τὸν Δαρίου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διάσασθαι μαῦ-
 νει, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
 καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλευόντο, ὡς στρα-
 5 τοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
 σιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ
 Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
 Βουδίνων, καὶ Σαυροματίων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
 μοισι τοιοῦσιδε χρεώνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
 τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχ-
 θύντας, τρέπω τοιῶδε· καταρξάμενοι, ῥοπαλῶ παύουσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae amplitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se impares esse Darii copiis iusto praelio repellendis, nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
 rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphagorum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromatarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur huiusmodi. Nanfragos, et quoscumque ceperunt Graecos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Postquam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διωθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδανται τὸ ἱόν·) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μὲντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρεπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφηγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πολεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσονται, παεῦσι τάδε ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται εἰς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα-
 15 πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους Φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήθης τε καὶ πολέμου.
 104 Ἀγᾶθυρσοι δὲ, αἰβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπὶ κοινὸν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum templum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de capite quidem consentiunt, corpus autem non de praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam autem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt *Iphigeniam* esse, Agamemnonis filiam. Hostibus, quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fecit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum, praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra domum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque, hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere. Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi* lautissimi homines sunt, maximamque partem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιῶνται, ἵνα κασιγνήτοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήτοί
 ὄντες πάντες, μήτε Φθόνῳ, μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαα Θρήξι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενῇ δὲ μῆ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίας.
 ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῖνες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δὲ
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἐαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτεος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτῖς ὀπίσω ἐς ταῦτα κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες αὐτοὶ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ἐμψύ-
 106 ουσιν δὲ λέγοντες. Ἀνδρὸς Φάγοι δὲ ἀγριότατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθει· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμον οὐδὲν χραισμένοι. νομάδες δὲ εἰσὶ· ἐσθῆτα δὲ φο-
 107 ρεῖουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορεῖουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπιπυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρίσ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστὶ καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπνυμέναι ἐστὶν ἑλίνη, ὄνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τῷ δὲ τεύχεος μέγας καὶ ὅλον ἕκαστος, τριή-
 κοντα σταδίον ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον καὶ
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτῶν
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασι τε καὶ βομῶσι καὶ νηοῖσι ξυλίνουσι. καὶ
 τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἰκήσαν ἐν τοῖσι Βουδίνουσι· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ δίαίτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἔόντες
 αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθειροτραγέουσι μοῦ-
 νοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδίην ὁμοῖοι,
 οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλούμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφείων, πᾶσα ἐστὶ δασέη ἰδίῃσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
 τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iidem Baccho triennalia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 linguâ, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ ψάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγυ-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παρα-
βάπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρίων ἀκισιν.

- 110 Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτι Ἕλληες
Ἀραζοσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ οὐνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰόρ γὰρ καλέουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμοδόonti μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοις τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυ-
νέατο ζῶγεῖν· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοις χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοις, οὐδὲ εἰρησῇ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetextuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat : *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae; et nec gubernaculorum usum nos-

330, 92.

ἀλλ' ἐπὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
 μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
 θίων τῶν ἐλευθέρων. ἐμβαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
 15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκομένην. ἐν-
 τυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ
 ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθίων.
 Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
 οὔτε γὰρ Φωγὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
 ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ἀκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς
 εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 5 πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγίνωσαν εἰούσας γυ-
 ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
 latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
 Maecotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
 locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
 quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
 in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
 equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
 Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
 quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
 gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
 rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
 ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
 rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
 tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
 liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

πέμψαι εἰς αὐτάς, πληῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεί-
 ναι ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκει- 10
 νών, καὶ ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποίεωσι· ἣν δὲ
 αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δὲ
 ἐπειὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλευσάντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμῇ δηλήσει ἀπὸ
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρως τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζων τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίουν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum conicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μισαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο
 σποράδες, κατὰ μίαν τε καὶ δύο, πρῶτω δὴ αἶψ' ἀλ-
 ληλέων, εἰς εὐμαρίην ἀποσκιονάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐπείευν τὸντὸ ταῦτο· καὶ τις μουνωθεσίᾳ
 τῇ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
 θύετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνέσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε εἰς τὴν ὑπεραίην ἐλθεῖν εἰς τὸντὸ χωρίον, καὶ
 10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἑτέ-
 ρην ἄξει. ὁ δὲ νεπίσκοκός ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλαξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοκκοὺς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε εἰς τὸ χωρίον
 αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὖρε, δευτέραν αὐτὴν ὑπομένουσάν. οἱ δὲ λοιποὶ νεπί-
 15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλάσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant; sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese expectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμειξαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φανὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν αἱ 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,,Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,,πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,,εἰς τὸ πλῆθος διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμεῖς,
,,καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,,Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμ-
,,τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμια ἡμῖν τε καὶ
,,κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,,καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆια οὐκ ἐμάθομεν·
,,αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξεσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰού-
 „σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπίθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νενήισκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τὰδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τὰδε ποίετε ἅμα ἡμῖν· Φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*

*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*

- 116 „ναστεύμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νε-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουσιν πρὸς ἤλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικηται, οἰκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ ταύτου
 χρέονται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φερέουσιν. 10
- 117 Φωνὴ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφί
 διακίετα· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maco-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eamdemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

331, 84.

5 πολέμιον ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπεὶ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
6 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχενί τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκες ἐς τὴν-
δε τὴν ἡπείρον· διάβας δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρη-
κας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐωυτῷ ποιήσασθαι. „Ἵμεῖς ὧν μηδὲν τρέ-
„πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιόδητε ἡμέας δια-
10 „φθαράντας· ἀλλὰ τὰντὸ νοήσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν
„ἐπίοντα. οὐκὼν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
„νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογή-

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quæ senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venerè *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et hæc omnia suam
sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
dent! *Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut*
regione excedemus; aut, manentes, deditiorem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἰλαφί-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας¹⁵
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένῳ, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῶν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρόμεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάται ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλάμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ-²⁰
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τή-
 „δε τὴν ἡπείρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμετέ-
 „ραι πάντα· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωυτῷ Θρη-²⁵
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῶν ὄντας πλησιωχάρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis causâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
 σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
 καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τὸντὸ γν-
 5 νόμους, ὑπέδεκοντο Σκύθησι τιμωρῆσιν· ὁ δὲ Ἀγά-
 θυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
 „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
 10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρᾶ, καὶ ἡμεῖς
 „ὑπακούσαντες, τὸντὸ ἂν ὑμῶν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
 „ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκαίνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμεῶν,
 „ἐπικρατέετε Περσίων, ὅσον χρόνον ὑμῶν ὁ θεὸς πα-
 „ρεδίδου· καὶ ἐκείνοι, ἐπὶ σφῶας αὐτὸς θεὸς ἐγείρει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ῥέδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
 qui ex praedictis populis convenerant. Divisae au-
 tem fuerunt eorum sententiae: nam Gelonus quidem,
 et Budinus, et Sauromata, idem sentientes, opem fe-
 rendam *Scythis* receperunt; Agathyrsus vero, et Neu-
 rus, et Androphagus, et Melanchlaenorum Tauro-
 rumque reges, haecce *Scythis* responderunt, *Nisi*
vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

„κῆσαμιν τοὺς ἄνδρας τοὺτους αὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειροσόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μὲντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικῶν, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα,
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μνησόμεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
 „ἦσαν γὰρ δοκίμεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ο
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

- 120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐκύθεντο αἱ Σκύθαι, ἰβα-
 λείοντα ἰθυμαχίην μὲν μηδμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανίος, ὅτι δὴ σφι αὐτὰ γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξιώντες δὲ, καὶ ὑπεξελάνοντες, τὰ Φρά-
 τα, τὰ παρεξίον αὐτοῖ, καὶ τὰς κρήνας συγχρῶν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβαν, διχρῶ σφίρας διελόντες
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρών, τῆς ἐβασίλειας

CMIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πεισόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos, lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata Scythae audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 pulcos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra nasam adterere, hirsariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex Scopa-

334, 42.

Σκώπασις, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναϊᾶδος ποταμοῦ παρά τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγον-
 τας· ἀπυλαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιληΐης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 15 λείων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
 τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταῦτο,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπόντας τε καὶ ποικύντας τὰ βεβούλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφείας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 ρμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotim paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluisent sponte fortunam
 belli subire, invitì bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγίαζον τὴν Ἀρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἵππων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ ἀμάξας, ἐν τῇσι σφι διατᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπαλιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι ἀμάξῃσι προέπιμψαν, ἐντεταμέναι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέα ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζτο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τι τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὗρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λαιόντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανῆσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita deliberatis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi, praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis. Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septentrionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto collocabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persae* reppererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et, quidquid progignit terra, id omne comminuerunt. *Persae* vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

334, 73.

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
 ἴθυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
 ναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 ἀνέεσθαι, ἄτε τῆς χώρας εἰούσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐν-
 5 τυγχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδί-
 νων, καὶ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
 τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπὶ-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item trajecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
 runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuam, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτά ἡμερῶν οδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκίσουσιν ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαιητίων ἐκδιδοῦσιν εἰς τὴν λίμνην τὴν καλε-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κείται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀάρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ἂν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἴδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῶν Ὀάρων. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὅκτω τε-
 χνα ἐτείχευε μεγάλα, ἴσων ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὰ τὰ 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτρέπετο,
 οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατώτερθε, ὑπὲρ
 στραφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrium Ὑργις, et sic h. l. ad. Schaeff.*

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus hominibus habitatum, supra Budinorum regionem, patetque in septem dierum iter. Super eo deserto habitant *Thyssagetae*: quorum ex terra quatuor exeunt magna flumina, quae postquam per Macotas fluxere, in Macotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: nomina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tannais*, *Syrgis*. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oarum* stativa habuit: ac per id tempus octo magna castella munivit, paribus intervallis a se invicem distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam nunc actate superfuerunt ruinae. Dum ille in his erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecutus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφαιτάζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δαρ-
 10 ρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέσχα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤτε πρὸς ἐσπέρην δακρύων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφείας Φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοῖρασι
 τῶν Σκυθῶν ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέρεκτας ἡμέ-
 ρης ὁδῶ. καὶ, οὐ γὰρ αἶψα ἐπιὼν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκῆν-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν αὐτῶν
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγύοντο αἱ
 Σκύθαι, ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castris illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos,
 quum tumultu replessent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque:

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρα-¹⁰
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὁρώντες καὶ
 τοὺς ὁμύρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίαν, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλεῖν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν¹⁵
 τῶν σφετέρων οὐρανὸν προλέγοντες ὡς, εἰ πιωθήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὐρούς,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπίοντας. Μελαύχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ-²⁰
 σίων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βασιῶν
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 obliti minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
 πέμψας Δαρεῖος ἱππέα παρὰ τὸν Σκυθέων βασιλῆα
 Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
 „γυς αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
 5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σεωτῶ, τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ-
 „γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
 „πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγνώσκῃς εἶναι ἥσσαν,
 „σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
 „τῷ σῶ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ εἰς λό-
 „γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
 σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
 „οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
 „οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
 verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
 ullus adpareret, *Darius*, misso ad *Idanthyrsum* *Scy-
 tharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate
 homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
 utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
 tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
 gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
 tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
 sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
 in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum*
 rex *Idanthyrsum* haec respondit: *Ita mihi res habet,
 Persa: equidem nullum umquam hominem me-
 tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ εὐθὺς ποίεον. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 8
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίω. ἡμῖν οὔτε ἄσπεα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δειδῶντες μὴ
 „ἀλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσσοιμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δεοὶ πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρῴοι, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰσῇ, οὐ συμμίσσοιμεν τοι. ἑμφί μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότης δὲ ἐμούς Δία 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίνην τὴν Σκυ-
 „θέων βασίλειαν, μούρους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δά-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα ἵά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut vo-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro se-
 pulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugna-
 turi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos du-
 co esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σὺ πρέπει εἰλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δισπότης ἐφθασας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θίων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχάκεε ἀγγελίαν ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθίων βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ
Σαυροματέων μάχην ταχθεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκώπασις,
πίμπουσι, ἴωσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τού-
8 τῳσι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρειον· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἐδόξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίηον τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὴ ἔππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπισκε ἡ τῶν
10 Σκυθίων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππῶται φεύγοντες ἐπέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)
Istud igitur responsum praeco ad Darium retulit.*

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de impraviso in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytha-*
rum equitatus; et Persarum equites fugā in pedes in-

πιπτον ἐς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ
 Σκύβαι ἰσάραξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύβαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθήσι ἀντίξοον, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέροι, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐταράσσ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὁρτὰ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nempe
vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertabantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

337, 90.

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιεν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιδευέες
έόντες, ἐποίευν τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
5 ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαινον εἰς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
10 ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρειῶς τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα, δῶ-
15 ρα Δαρειῷ φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βάρβα-
ρον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
alium locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exsulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

Herod. T. II. P. I.

X

ρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφαί εἰσι,
 γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἔην, Σκύθας ἐαυτῶ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἷστούς, 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι· αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύειω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐπτά· ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὴ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quanam esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius
 e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦες γινόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
 „βάτραχοι γινόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
 „ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 „λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον.

Ἡ δὲ Σκυθῶν μίη μοῖρῃ ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
 παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέ-
 Φυραν, ἔλεγε τὰδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
 5 „ἤκορμεν φέροντες, ἥνπερ γε ἐβέλητε ἰσακούειν. πυν-
 „θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
 „ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
 „μὴ παραγνομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
 10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
 „ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranæ in paludes in-
 silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
 tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persæ
 interpretabantur.*

(133.) Interim una illa Scytharum pars, cui antea
 mandatum fuerat, ut ad Maeotidem paludem custo-
 diam agerent, nunc vero, ut Ionibus ad Istrum in
 colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, hæc
 ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
 tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
 ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
 nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
 elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
 patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
 vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νῦν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπιύγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολείφθεντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ᾤρεον τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5 βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφείας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν· „Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μὲν 10 „νῦν φαίνεται Γεβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δόξων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῶ μὲν

illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem manete, eoque elapso discedite. Haec quum se facturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se propripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae diximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equitibusque in aciem sunt progressi, tamquam praelium commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum forte lepus in medium prosilisset, ut quisque leporem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis itaque illorum ordinibus, et orto clamore, caussam Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi, dixit ad hos cum quibus et aliàs communicare sermones consueverat: *Nimum nos hi viri contemnant: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

339, 47.

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλέως ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμεν
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νύξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἰώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς τалаιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur me quoque iudice haec ita se habent, bono consilio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus. Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis etiam auditu cognita erat horum hominum paupertas: nunc vero, postquam in eorum terram adveni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum videtur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex militibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum, priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod, quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit. (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν εἰλάχιστος ἀπαλλυμέ-
νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
τοὺς τε ἄνους καὶ τοὺς ἀσθενείας τῆς στρατιῆς, τῶνδ' αἰ-
εῖνκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοήν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
ποι ἀσθενείας μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ρυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
πομένοισι ὑποβέβηκεν ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
μαθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
ἦσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
136 πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν ed. Reiz. ex probabili
coniect.

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
a coetu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore
rudītum edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προστείνοντο τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένον, ὥστε
 10 οὐ τετρημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένον, ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἐφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικέμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ἄπεγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι τησί, „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „τοῦ ἀρεθμοῦ διοίχηνται καὶ οὐ ποιεῖτέ γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Dario*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum* agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini* et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars *Persici* exercitus pedestris esset, nec itinerum esset peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exercitus esset equestris, et compendiorum itineris gnarus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent. Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*, *Ionibus*, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque*

„ παραμένοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „ νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „ χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εὐδοτε
 „ χάριν. τὸν δὲ πρότερον ὄντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς 20
 „ παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι ἀνθρώ-
 „ πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδῳ μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννέοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίη ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατααιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν βουλήσι-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολλῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι.“ Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνύμενου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἐόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τυραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμφιακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κωνήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χῖος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
 Hellespontiorum quidem tyranni: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex Ionia vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex Aeolensibus unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.*

139 Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰσθμίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σοφὶ πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύβας ὄντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξουμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύβαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰσθμὸν κατὰ τὴν γεφύ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δέ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰσθμίου, τάδε λέγων· „Αἰ- 10
 „δρες Σκύβαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπέγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν ἐς ὑμέας ἐπιτηδεύως ὑπηρε-
 „τέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaei probaverant
 sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda de-
 creverunt: pontis quidem partem solvendam, quae
 Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad
 teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil
 licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et
 Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis
 partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia
 facturos quae Scythis grata essent factura. Has con-
 ditiones Histiaei sententiae adiecerunt. Deinde no-
 mine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit:
*Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et op-
 portune properastis. Ut autem, quae a vobis pro-
 ficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis stu-
 diose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

341, 34.

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμέας τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάσανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρῆιχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀρίστα
 βεβουλευσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέ-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

332 HERODOTI HISTOR. IV.

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γενόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγας
 εὔρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γέφυρας ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην
 141 ἀπίκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χέ-
 λeos τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος καλεῖν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορδμενέειν τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔξευξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἔοντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus repererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

342, 65.

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴονας ἀπέριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηκῆς πορευόμενος, ἀπῆκετο ¹⁴³ ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃ· τῷ Δαρεῖος κοτε δ' ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὥρμημένου Δαρείου ροιὰς τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν πρῶτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβαρος, ὅτι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ¹⁰ ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *mancipia* aiunt esse dominis quam maxime dedita et fidelissima. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat *Darius*: qui postquam primum aperuit malum, quae-sivit ex eo frater *Artabanus*, quidnam esset, cuius tantum sibi numerum esse cuperet, quantus numerus granorum in Punico malo? Cui *Darius* respondit: *Malle se tot numero Artabazos habere, quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχαν-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθето ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ὄντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίωνος παρσέντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλίσσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. αὐ-
 τος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. αὐτὸς μὲν νυν ταῦτα ἐπῆρσσε.

145 ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-*
pore fuisse, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-*
crior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
elegissent, ni caeci fuissent. Idem igitur Megaba-
 zus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quae cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam suscepta* est; cuius caus-
 sam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μνοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἐπεμπον, πειυσόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἴσαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῦ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεῦσαί σφας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενέῃς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεῦτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δεέσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemó-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: acquissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖράν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἑαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδσαν, καὶ
 ἐς Φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῶντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἐρκτὴν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
 tunc Lecedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
 nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
 facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
 pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
 ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
 tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
 nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
 aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
 iecto tempore, insolescere *Minyae* coeperunt, regni
 participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria.
 Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
 prehensos in custodiam misere. Supplicio autem ad-
 ficiunt Lacedaemōnii, si quos morte plectunt, noctur-
 no tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in
 eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νυέων, εἰϋσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτι-
τέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρκτὴν, καὶ εἰς λό-
10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἐαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφίνας πα-
ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων εἰσεσθαι. αἱ
δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιαύδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν
15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
τρώπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηϋγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος,
ἔστelle εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
οὗτος, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Πρακλείᾳ ἐόντων
δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
ritorum vestes induiebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην 15 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἐωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίारον· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὁκτῶ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Postquam autem adoleverunt sororis filii, regnumque capessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se mansurum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim *Calliste* nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilis filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris filius, Europam quaerens, ad Theran quae nunc vocatur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio, sive alia quapiam caussa permotus, reliquit quum alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum: atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant per octo hominum generationes, priusquam Theras Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὣν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔσπελλε, συνοικήσων τούτοισι, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιούμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δρᾶντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἴζοντο ἐς τὸ Τητύγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέταται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε ὑπέδεκετό σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέ-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρειν ἀπογόνους ἔπλωσε· οὔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνκες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξέλασαντες ἐκ τῆς χώρας, σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιν τίσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φρι

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tribubus profectus est, una cum illis habiturus, et nequiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eorum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex carcere profugi in *Taygeto* consedisent, et de eis interficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipsorum finibus educturum. Cui sententiae quum cessissent *Lacedaemonii*, tribus navibus trīgenta remorum *Theras* ad *Membliari* posteros navigavit; non utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreatarum* et *Cauconum* fines se contulit: hisque terra sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-preum*, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

340 HERODOTI HISTOR. IV.

ξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμῇ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείψειν ὅν ἐν λύκοις· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. τὰντὸ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγενόσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iur-
 gunt vulgo ὑπέμινε τὰντὸ τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se cum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὅς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolycci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartaе. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μου-
νοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
5 ἡΐσου, ἀπίκητο εἰς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιτῶν, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐφημίδης
τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
„δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et
Theraeorum consentit: quae his subiungam, ea soli
Theraei memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii
filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex The-
raeorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens
nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex ci-
vibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de
Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi
Theraeorum, quum de aliis rebus consuleret oracu-
lum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya
condere. Tum ille respondit: At equidem, ὁ Rex,
aetate iam sum provector, et gravis ad maius
quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus
hisce id facere iube. Ista dicens, Battum di-
gito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρησθηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἐπτα δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὔτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κοράβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theracis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquilini-*
orum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησάμενου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σαν ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νήσου. Ἀποδημιόντων δὲ τούτων πλείω χρόνον τοῦ συγ- 152
καιμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
νῆς Σαμίν, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλεύουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατείαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐν αὐτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτη ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero :
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bium monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 παντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεκίην ἰδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστὶ ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δέκα- 15
 τὴν τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· πέριξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 λασσοὺς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρυσμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεὸν τε

inde redeuntēs, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis* filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Sami* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theracisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Therac* vero, postquam, relicto in in-
 sula *Corobio*, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
 χώρων ἀπάντων, ἑπτὰ ἐόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφεν
 καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
 δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
 λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
 ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
 ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
 5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
 τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
 ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπισελθοῦσα ἐδικαίει εἶναι καὶ
 τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
 πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
 10 ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione *Theracis* cum *Cyrenacis* convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, nequitquam cum *Theracis Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον αὐκ ὅσιον
 ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισίων, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀζῳ᾽ τοῦτον ὁ Ἐτεάρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξόρκος, ἧ μὲν οἱ διηκονήσειν ὅτι
 αὐτὸς δεηθῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξόρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδίδωι 15
 τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισίων, περιημεκτήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην,
 ἐποίησε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὥς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ 20
 Ἐτεάρχου, σχονίζουσι αὐτὴν διαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακνέτο χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solvéret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theracos, eaque pro pellice usus

349, 76.

ρυόντος ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσει, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ· ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδράβη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ· ἡ Πυθίη τὰδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχύφωνος *probant viri docti*.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius, haesitante*] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 ρυσίλευ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ ἴναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κε-
 λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τίω δυνάμει; κοίη χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χρᾶν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζέ οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοις συνεφέρετο πα-
 λιγκότως. ἀγνοοῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησε· „συγκτιζούσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξειν.“ Ἀπίστελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis causa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae causa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relicta, *Theram* rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos *Theraeos* ira dei incubuit. Et *Theraei* causam ignorantes calamitatum, *Delphos* miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *si cum Batto Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πενηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχυν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων καὶ ἐκτίσαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ ὄνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλι.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνέφερετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χρᾶ ταδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theracii
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theracii,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-*
byae sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὺ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἐλθὼν, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλων
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα
 ἦν Ἀζιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἑτα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτι παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξίόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆ-
 γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
 τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
 εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῶν ἐπιτήδεον οἱ-
 10 „κείν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
 νυν Βάττεώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
 τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
 ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἔόντες
 5 τοσοῦτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
 δὲ τοῦ τρίτου, Βάττεω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
 Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέων
 συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
 Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum *Cyrenaeis* eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γᾶς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσειν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χῶ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιϋβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίη, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρᾶσα χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἄτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρῆνόμενοι, διε-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptiū enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάπτειν γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως· ὃς 160
βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἰστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾷσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδ-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέσαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque *Afris*, ut a *Cy-*
renaeis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-*
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-

354 HERODOTI HISTOR. IV.

σοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πσιέν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω
 161 δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χλωλός τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφούς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκίσαιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον ὧν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημῳνάξ. Οὗτος ὧν ἀνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαβείς· Θηραίων μὲν

ctoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν,
15 καὶ ἱερῶνάς, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἔοντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χλωῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη, καὶ
ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum in-
stituta: *Theraeorum*, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem *Lacedaemoniorum* et *Cretensium*; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc *Batto*, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus*
enim, *Batti claudi* filius et *Pheretimae*, negavit se
toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte*
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditiōne victus, *Samum*
profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτῃ Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμητήριον, ἔον ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ¹⁰ κέσται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἰδέετο στρατιῆς, ἣ κατὰζει σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένη στρατιήν.“¹⁵ τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλεκάτην, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτῇ τῆς Φερετίμης ταῦτ' ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιοῦτοις γυναικάς¹⁶³ δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἀρκεσίλειος, τοῦτον τὸν χρόνον ἔων ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλειος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei Euelthon quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo Euelthon dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum Pheretima repeteret, respondit Euelthon, *talia munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arkesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

354, 26.

5 σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 τὰδε· „Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειως
 „τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλεόν μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
 „παρανέει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν εἰς τὴν
 10 „σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὖρης πλέην ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
 „ἀμφορίν· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λεω χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πηγμα-
 των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἶτεε τῆς ἑαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsiliū sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος ἐς Κύπρον ἀπέστειλε
ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστει-
λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, ἐς πύργον μέ- 10
γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
ρήσας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέκρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξερ-
γασμένοισι τὸ μαντήϊον ἐὼν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν περ-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
machi magnam turrim confugerant, circumdatâ ma-
teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
mens oraculo significatam, et *circumsfluam* illam
existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
caeï et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Φερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῖρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἐαυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διαταῖτο ἐξεργασμένος ἐαυτῷ κακὸν, ἥ δὲ
εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνῃν Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῳ ἰκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἐαυτῇ
καλεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αιγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῳ κατεστρώς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισεύμενος Δαρεῖω διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἶη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταῦτό τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἰστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπέ-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. *Aryandes* vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-
dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliâ in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

355, 87.

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἔοντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 τὴν, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἔπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδέκαστο πάντες· πολλὰ τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πᾶσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνηα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλεὺς ἦν ὑπὲρ
 αὐτῶν, τὰ δὲ πλεονέκῃ Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesitum quis esset qui *Arcesilaum* interfecis-
 set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum *Pheretima* misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenuis praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
τοίκηται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλείω Αἰγυπτίοισι χρέων-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλων περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων 5
Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομᾶσαι, τοὺς
Φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἐσωτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνῃ,
καὶ οὕτω ρίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλού-
σας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
στὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθεύεται. παρήκουσι
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
γάμμαι, νηρόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἢ
τε Πλατεῖα νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cupiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi *Adyrmachidae* ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad *Aphrodisiadem* insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαῖος λιμὴν ἔστι, καὶ Ἀζιρίς,
τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκον· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ
τούτου. παρῇκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στό-
ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεώνται
οὔτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιλγαμμέων δὲ 170
ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Ἀσβύσται. οὔτοι τὸ ὑπὲρ
Κυρήνης οἰκέουσι, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσ-
βύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα
Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῦνας μιμέσθαι ἐπι-
τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίον. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171
πρὸς ἐσπέρας Αὐσχίσαι. οὔτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέου-
σι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐ-
σχιστέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέουσι Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habi-
tant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet au-
tem silphium a Platea insula usque ad ostium Syrtis.
Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus
ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem
versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen
habitantes: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
ritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis
non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros om-
nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
Cyrenaeorum. (171.) Asbystis ab occidente conter-
mini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant,
pertinentque ad mare circa Euesperides. In media
Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus po-
pulus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχιστέων δὲ
 τούτέων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 ἔον πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χῶρον, ὅπω-
 ριῦντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεῖς 5
 πεφύκασι, πάντες ἔοντες καρποφόροι· τοὺς δὲ ἀπτελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι· γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπι-
 κοινοῦν αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται· πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξελθεῖν τῶν διατυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concubat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, δίδοι δῶρον τὸ ἂν ἔχη Φερόμενος ἐξ
οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὁμ-
νύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ
ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων
ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμούνται·
τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χράται. Πίστισι
δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς δίδοι πιεῖν, καὶ αὐ-
τός ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει· ἢ δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μὴ-
δὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἔξα- 173
πολώλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ
ἐλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήννε· ἢ δὲ χάρη σφι πᾶσα ἐν-
τός ἐούσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo se-
cum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos
hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustis-
simi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant,
sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra ac-
cedunt maiorum, et peractis precibus ibidem in-
dormiunt: quodcumque dein visum quisque per
somnia vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc
modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum,
vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris
nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi
tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat
receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim re-
gio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re-
deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεὶ τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἐξαπολειμένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμῶνες.
- 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύγουσι, καὶ παντὸς ὀμιλίην· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέαται
- 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὔτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· αἱ λόφους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξέσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χροί· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στραυθῶν καταγαίων δοράς φορέουσι προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κύνυς ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλευμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ· ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Libyes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, cohortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, meridiem versus, in regione feris frequente, habitant *Garamantes*; qui quemcumque hominem fugiunt, et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad bellum usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero, et ab occidente, finitimi eorundem *Macaë* sunt. Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvijs, ex colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί' ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίων 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλαῖ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοίον-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μυχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πὸς, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δέ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero *Lotophagi* etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος
 εἰς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ ὄνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῷ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθέμενον εἰς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον εἰς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλεον- 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανή-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

- 10 ναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξιν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειβομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
τωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱρῷ·
15 ἐπιβεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μῆναντα τὸν πάντα λόγον, ὥς „ἐπεὰν τὸν τρίποδα κο-
μίσηται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὔτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκέουσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et *incolumes emissurum*. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent *Libyes* hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) *Machlyum* ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I. A a

Μάχλεις τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σῆς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρθῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνείναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε ποιῶσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μέον τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί' Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμεῖσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaue
 armatura Graecanica, et curruī impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτωνίδος Λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρὶ, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μίξιν δὲ
 ἐπικούριον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπειὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρόν
 25 γένηται, συμφοιτέουσιν ἐς ταῦτό οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
 νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰρέεται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, Ὀφρύη ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίεων ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ Ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
 autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedit se ipsam *Iovi*, quum nescio
 quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
 que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
 rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
 dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
 que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
 quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
 similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-
 byes*, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
 versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
 supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
 gyptiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
 In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, αἶλος ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἶλος ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκεύουσι ἐσχατοὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος. Πρώτοι μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμωνιοί, ἔχοντες τὸ ἱερόν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὡς καὶ πρότερον εἰρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷ γαλμαί ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἰόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, αἰγορῆς δὲ πληθουούσης ψυχρότερον· μεσαμβροίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀπακλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολαδὴν· παρέρ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε αἰλὸς ἐστὶ ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος αἰλὸς κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ἐπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in sale^m ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τὸδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κε- 10
 κυφύτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ἐπίσω ἀναχωρέον-
 τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἶαί τέ εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητα τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι ταῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πένδας τάχι-
 στοὶ ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῳ νοομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τρίγασι, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαράμαντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem opisthonomi hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem Troglodytae serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

362, 96.

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτάραντες· οἱ
ἀνώνυμοί εἰσι μούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ
λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰλ-
10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὗρος, τῷ οὖνομά ἐστι Ἀτλας· ἐστι δὲ
στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρεος,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem caputibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertices eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπάνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέσθαι, οὔτε ἐνύπνια
185 ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
ὀνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρὺς μέχρι
Ἡρακλήων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἔστι δὲ αἶλος
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλίων χόνδρων οἰκοδομέεται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
βύης ἀνομβρά· ἔστι· οὐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι
έόντες αἱλιοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἶλος αὐτάβι καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρύης ταύ- 10
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
μος καὶ ἀνυδρὸς καὶ ἄβηρος καὶ ἀνομβρὸς καὶ ἄξυλός
ἔστι ἡ χώρα· καὶ ἱκμάδος ἔστι ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύόμενοι, διότι περ
οὐδ' Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
δ λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ
ὅρτας ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδ'
ὑῶν πρὸς τῇσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐώθασι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
δ πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπειὰν
τετραέτια γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritonidem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carniū esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem hi non gustant, eandem ob causam propter quam nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt propter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiunia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes, hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim Libyae, haud-satis scio an omnes, multi certe eorum hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετέξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι προτάροις· τοῦδε εἴνεκα, ὥς μὴ σφεας εἰς τὰ πάντα χρόνον καταρρίον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηρότατους. εἰσὶ γὰρ ὥς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἣν δὲ καίουσιν τὰ παιδία σπασμός ἐπιγίγνηται, ἐξεύρεται σφι 15 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω δὲ 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἰδοί. ἐπεὶ αὐτοὺς ὥτως ἀπάροξωνται τοῦ κτήneos, ριπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αἰχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μύνοισι. ταύτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanā ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* temporum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tempore umquam ex pituita laborent e capite defluente: et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine. Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros, dum inuruntur, convulsio eorripit, inventa est ab eis medicina: inspersâ hirci urinâ eis medentur. Refero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.) *Sacrificiorum* ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro vertunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὅφεις
 εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸ αὐτὸ
 ἴστανται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίῳ· αἰγίας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανώτας αἱ
 10 Λίβυσσαι, κεχρημέναις ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
 ἐμοί γε καὶ ἡ ὁλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρίωται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

*Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi Minervae maxime, et
 post hanc Tritoni et Neptuno sacrificant. (189.)
 Vestem vero et aegides, quibus instruuntur Minervae
 imagines, a Libyssis adoptarunt Graeci: praeterquam
 enim quod pellicea est Libyssarum vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum aegidibus (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex Libya venisse cultum quo
 instruuntur Palladia. Quippe Libyssae mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas aegeas (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero aegeis
 Graeci aegidas denominarunt. Videturque mihi etiam
 ululatus in sacris hinc primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres Libycae, et belle utuntur.*

- χρέωνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύει
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασιν. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατάπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὶ ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσω-
 σι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνδρείκων ἐνεργμένων περὶ σχοίλους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σίων ἔχονται ἀροτῆρες ἥδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 καίρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλὰ θηριωδεστέ-

Etiam quadriiugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tátiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἡ
 τῶν ἀροτῆρων, ὀρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάρβεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγραι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκαταΐφυστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῦτα· πυ-
 γαργοί, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ
 εἰ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἅποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyaë occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyaë tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephantī, et ursi, et aspides,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidam Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι. Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν
 ἐστὶ· καὶ βασσάρια, καὶ ὕαινας, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχεις χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμφορεύονται· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλην
 ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἀγρίου
 ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένηα τριζὰ αὐ-
 τοῖσι ἐστὶ· οἱ μὲν, δέποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιόταται. Τσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομαδῶν

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότα-
τον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαζύων δὲ Λιβύαν Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἀνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάν-
5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ἔσσι
ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσαν τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων.
5 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχριμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt:
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*:
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes
minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, in-
sulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω, εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίς-
 σαν ἀναΦερόμενην αὐτὸς ἐγὼ ὤρην. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσδήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναΦέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσιν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 αἰμαίνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχρὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκίοντα ἐστὶ ἀληθινή. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita-
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακληῖων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ἕως παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἵναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάοντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἣν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἣν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ᾧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensu rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repperint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

νοὺς τῶν Φορτίων ἀπεισθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον αὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δὺο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δὺο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ 6
198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίᾳ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ὄμβρον πλέω πιῶσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίστανται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπὶ αὐτῇ
 ἐωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
 τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εἰῶσα ὑψη- 199
 λοτάτῃ ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἐωυτῇ, ἀξίας θάματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ
 5 τρυγαῖσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκεκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκεκομίσται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarum omnium; et reliquæ Libyæ prorsus dissi-
 milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
 tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
 bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyæ
 parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
 in Babylonica terra. Est verò etiam bona terra quam
Euesperitæ colunt; nam, quando ubertate præstat
 messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
 trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quæ altis-
 sima est huius tractus Libyæ, quem Nomades tenent,
 tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
 mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
 sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
 bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
 quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεράτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200. Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδω ἀπίκατο εἰς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλειω τῶν δὲ
πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας
ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, Φέροντα εἰς
τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ὥδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρειν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venere, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non accepere oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpaе. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
 25 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιέει τοιάδε. νυκτὸς τὰ Φρην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ εἰς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculī, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcaeī* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἕαδε 10
 ὁμολογίῃ χεῖσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιή-
 δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „ἐς
 τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χῶ-
 ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναι ἀξίην βασιλείῃ,
 καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
 Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
 αὐτοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἀστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔαν
 παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλούμενον, τὰς πύλας πά-
 σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
 πτὴν γέφυραν, ἔθεν ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρῃξαν δὲ 20
 τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
 ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
 ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
 οὐκέτι ἔμνευε τὸ ὄρκιον κατὰ χῶρον.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
 vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
 mum placuit compositionem invicem inire. Composi-
 tionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
 cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
 Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibentes, et
 ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
 intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
 portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
 irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
 ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
 Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
 autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τείχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλην ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπῆσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorumdem praeseclas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρειον. τοῖσι δὲ Πέρσησι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἴζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτοὺς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος ἕνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνεον, εἰς ὃ
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praeberi precati
 a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyptum
 abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πλου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
5 δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔθεντο Βάρκην,
ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὐ τὴν ζοὴν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
γὰρ εὐλέων ἐξέξεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
Φερετίμη τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη
ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
(205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παϊόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσέων.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat, quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespontiiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, subegerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paeonibus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymonem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

Θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφεις
οἱ Περὶνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν ἐποίειν οἱ Παί-
10 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περὶνθίων ἐν τῷ προα-
στηίῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός
σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὰ ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικάντων δὲ τὰ δύο τῶν Περὶν-
θίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παί-
15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἄν· παρα-
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος
„ἡμῶν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περὶνθίοισι
παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
τησαν, καὶ ἔλιπον σφειῶν ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ
Παιόνων πρότερον γεγόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
men singulare; etenim virum cum viro, et equum
cum equo committebant, et canem cum cane: et
duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes *Perin-
thios* adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γωμέναν τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμεραύμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἀρχοῖτο, ἢ Φρο-
 νέοι κατὰ ταῦτόν, ἀμαχόν τ' αὖ εἴη, καὶ πολλῶν κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἀπορὸν σφί, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενεῖς. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λά ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὔτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τίων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perinθο, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) THRACUM natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis, et Trausis, et qui ultra

οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
τες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
5 τοιαῦδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάβρα·
τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
ναίων, ποιεῦσι τοιαῦδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός,
ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et Getarum quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. Trausi vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra Crestonaeos ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
 οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
 ἀνδρὶ. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅτε
 6 οὗτος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
 λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
 ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
 εἴωσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
 γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
 ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
 μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
 νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
 τатον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
 7 οὗτοι μὲν σφίων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
 nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
 ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
 cognatione attingunt, et iugulata unâ cum marito
 sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
 cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
 (6.) Reliqui *Thracēs* hisce utuntur *institutis*.
 Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
 gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
 voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
 diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
 pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
 tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
 sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
 quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
 vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
 res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολυτέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μούνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑαυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παν-
 τοῖα σφαζάντες ἱρήια, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοίων,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἥδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturac apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaque celebrantes convivium. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θέσθαι οἰκίοντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδ-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγν-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξύτατους· ἄρματηλατεῖν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τουτέων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μηδῶν σφέας ἀπαίτους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μηδῶν
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Caeterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

Θηήκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύστρογα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγαβάζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφείας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιᾶς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris impatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeο Miletio in se collati, et consilii a Mitylenaeο Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Miletii tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcium Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτεῖ Μιτυλήνης τυρανεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνήνεκε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παίωνων τυρανεύειν, ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεήν, μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεήν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata Dario est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut Paeonas subigeret, et ex Europa in Asiam abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pigres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius in Asiam traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare Paeoniae, Sardes venire, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hî observato tempore quum Darius in Lydorum suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miscrunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρεῖῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ
 15 ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κето ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄγρᾱκτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἐνωτῷ ἐς οἶκον. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὓς κη πρόσω σκοπὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἶη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat; quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus Da-
 rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὃ δ' αἰμείβετο „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὃ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶσαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄπικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὃ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἶσαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἐωυ-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam eâ ipsâ causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad *Megabazum*, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit *Darius*, iubens eum *Paeonas e sedibus suis abstrahere*,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθει φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεῖς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, 15
 αἰσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὲ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εἰούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες αἰς ἐπύθοντο

*ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et
 uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cu-
 currit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Me-
 gabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus
 ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.)
 Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas,
 iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus ma-
 re, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas
 terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi,
 adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones
 erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis
 Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire,
 secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt:
 itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt,
 viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-*

ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπιρῆθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν 5 ὧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζυγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοις τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολλοὶ· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοκῶδε. κομί 10

data, cepcrunt. Deinde Pacones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dediderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζῶντες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομαί ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω Φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάστω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χορτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ἐπισχωὺν, ἀνασπᾶ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ αἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hinc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidant. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositâ morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείμενοι ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμθθέντες αὐτοὶ παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἴτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντειν, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε εἰδίδου, καί
σφεας ἐπὶ ξείνια καλεῖ· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in *Macedonia* eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

τάδε· „Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθῶμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „καλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαι,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ αὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, εἶντες δεσπόται, προσχρῆζετε τουτέων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 της μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μιναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ πομπέν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρίσσον γὰρ εἶναι ἀρχήθεν μὴ ἔλθειν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: Ho-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excep-
 sti, et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναικάς, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειδομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτόντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδαιμάινων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρῶν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἄτε νέος
 τε ἑὸν καὶ κακῶν ἀπαθῆς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἴκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιῶν τε ἀνα-
 „παύεο, μηδὲ λιπάρεις τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hinc manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νοσχμῶσαι κατ' ἀνδρας τοῦ-
 15 „τους, ὥα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὀρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρησας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὧ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὀρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπῃ-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere,*
fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-
descendentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospi-*
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἀνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἐσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρό-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλεύομεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μά-
 „θητε τιμωόμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ εἰστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynae-
 ceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot
 numero quot erant foeminae, muliebri cultu orna-
 tos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos
 producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Per-
 sae*, convivio a nobis omni munificentia instructo
 fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu ha-
 buimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus
 reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc
 ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, ma-
 tres nostras et sorores, veluti postremas laetitias
 vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos
 omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse
 prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, re-
 nuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Re-
 gis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφεων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὔτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θερραπυΐη αὐτέων
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ Θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελ-
 Φήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγενο- 22

lecto excepisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
 cuniā, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datā Bubarae, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntham* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντίθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, Φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον 10 συνεχῆς ἐπίπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἀγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθείς, ἀπίκετο εἰς Σάρδεις. ἄτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιάου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) MEGABAZUS, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo trajecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

5 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρεῖμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσῃ-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλην περιου-
 „κέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτῃ ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰκηῖ πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπῳ
 „δὲ ἥπιόν μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat
 Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad
 Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Me-*
gabazus, cognito quod agebat *Histiaeus*, simulatque
 cum Paconibus, quos regi adducebat, Sardes perve-
 nit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam*
tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido
urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copio-
sa ad construendas naves est materia, et multi
sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes
circum habitant Graeci, frequentesque barbari,
qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusse-
rit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista
agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni
vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam au-
tem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίξεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι εἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec locutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec ei diceret: Histiaee, rex Darius haec ait: Ego, studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meisque rebus magis, quam tu, saveat: idque non verbis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur, quum magnas res gerendas animo volvam, fac omnino me convenias, ut eas tecum communicem. His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in regis venit conspectum, his verbis eum rex est adlocutus: Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Simul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „κο ἔξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχεὶ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι ἐγνωνκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „μιώτατον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος ἐὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἰπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμο-
 πατριὸν, ὑπαρχὸν εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδείξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

*oculis, protinus nullius alius rei tantum me desi-
 derium cepit, quam tui videndi, et tecum sermo-
 nes miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum
 pretiosissimum esse virum amicum, qui tam in-
 telligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te
 adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum
 testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris,
 tibi que ego haec propono. Missam fac Miletum,
 et recens conditam in Thracia urbem: me vero
 sequere Susa euntem, et habe quae ego habeo, meus-
 que esto commensalis et consiliarius. (25.) His
 dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum
 eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium,
 Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis
 vero maritimae orae praesidentibus ducem nomina-
 vit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-*

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γεγόμενον τῶν
 βασιλῆων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 ἔδικασε, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπινήν·
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκασε· ἐντανύσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῃ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῃ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὢν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γεγόμενος Μεγαβάζῳ
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἶλε δὲ Ἄντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῆ· εἶλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν 5
 τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομένους. (Οἱ μὲν δὲ Λῆμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

384, 74.

καὶ ἀμυνόμενοι ἀναλ' χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
 ρεῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρη-
 τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
 5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.)
 Αἰτή δὲ τούτου ἥδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατε-
 στρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώ-
 μενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
 θίων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τσαυτὰ
 ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεσις κακῶν ἦν, 28
 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
 γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γάρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
 τῶν νήσων πρόεφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
 5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἀνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii
 omnes ἀνεως (vel ἀνεος) κακῶν.

num male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
 Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis
 est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
 tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
 tem redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam
 conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
 tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
 thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatur
 functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed
 mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt Ioni-
 bus. Naxus per id tempus omnes insulas opulentia
 superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
 ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλ-
 ιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἰλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυῇ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

*Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt Parii: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem Parii hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi Miletum pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum*

ἡμεῖν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
 κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας
 ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
 15 πείθεσθαι. Παριοὶ μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
 Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ὥδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
 νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
 χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
 τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἑὼν Ἀριστα-
 5 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἑὼν καὶ ἀνεψιὸς
 Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
 κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
 ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
 Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
 10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
 inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
 hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
 (30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coc-
 perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
 opulenti in exilium acti erant a populo, qui patriâ
 pulsi *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
 nomine Miletum *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
 ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
 id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
 Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
 venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἐσωτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἐωυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
ψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινὴν τὴν Ἰστιαίου, τένδε σφι
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν ἀεκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχιλὴν ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιεύμενος· ἐπινεύω δὲ τῇδε. Ἀρταφέρνης μοι τυγχά- 20
„νει ἐὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ἂν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν- 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τῆς οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὥς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμὴν κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὥς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
δῆ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi *Sardes* pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„ χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „ τῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσεται βασιλεῖ, αὐ- 10
 „ τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον
 „ τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμέ-
 „ νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „ βοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „ Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „ δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 „ αἰμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „ Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „ γητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ ραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ ἔαρι. δεῖ δὲ τοῦτοισι καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „ γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquies Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

387, 63.

σε, περιχαρὴς ἑὼν, ἀπήϊε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ ἌρταΦέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ ὑπερβέντι τὰ ἐκ
τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
5 ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας,
πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβά-
την, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λα-
10 κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρω
χρόνῳ τούτων ἡρώσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς
Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην
στρατηγὸν ἌρταΦέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ
τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, duemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 θεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι. περιϊόντος Μεγαβά-
 τεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἐτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λυσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτε, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ 15
 δ' ἔλθων παραιτέτο τὸν Πέρσῃν· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ ταύτοις τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστι; εὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 ταύτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἐπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πῆγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 αἰγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
 te vero, inquit, quid hae res pertinent? Nonne te
 Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
 quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεΦραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσαρας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῶ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλευνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι Φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπιέζε μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεε τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκει τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων 5 δὲ τούτων, ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella extruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput punctis* erat notatum, Susis ab Histiaeo adveniret,

389, 23.

- σίων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
- 10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστήναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε Φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρῆσας τὴν κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
- 15 τελαίμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἔπειτ' ἀπίκηται εἰς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσημαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
- 20 ἑαυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι ἀποστάσιος ὦν γινόμενης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιήσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succrevérant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id *Histiaeus* fecit, aegerrime ferens Susis sese detineri: nam, defeccio si exstitisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφίνας τὴν τε
 αὐτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ ταῦτό ἐξεφέρον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνηα πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρείος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε, „ποιεῖν ὅπως ναυκράτεες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum
 existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus
 quum servum illum misisset, eodem tempore haec
 omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt.
 Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus,
 hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo
 advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in
 eandem ivere sententiam, defectionem probantes.
Hecataeus vero, *Historiarum scriptor*, statim
 quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Per-*
sarum esse suscipiendum; populos omnes comme-
 morans quibus imperaret Darius, potentiamque regis.
 Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco
 hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris*
tenerent imperium. Quum autem intelligat, (sic
verba facere perrexit) quam sint tenues Milesiorum
vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo

Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεβείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξειν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκᾳ ἡ γνώ-
 μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειραῖσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιάϊον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρα- 6
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχρούς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίηε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπιστάατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίηε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον εἰς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et *Coëm*
 quidem Mitylenæci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæci
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

δ κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστη τῶν πόλεων κελεύσας ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριῆρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεν γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῳ εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτο δὲ τοιούτου ἔontos, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προοῖας, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιόπτεον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*
Herod. T. II. P. I. E c

„σθαί ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποίειν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „τουτέων οὐδέτερα ποιήσεις· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εὐῶσαν
 ἀναμάρτητον ἑαυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ τὰδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενον σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναῖκος, σὺ δὲ ταῦτα ποίει, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῆται βουλεύσονται. γυναῖκος μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δέομενδὰ σε τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 eat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad hæc
 ephori et seniores, re deliberata, hæc Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquit, vi-
 demus te amore uxoris tue captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διξὰς ἰστίας οἶκει, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐπύστερον 41
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεια τοῦτον. καὶ
 αὐτὴ τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέΦαινε· καὶ
 ἡ πρότερη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἄτακτος ἐοῦσα, τό-
 5 τε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ
 αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναϊκὸς οἰκίῃσι
 πύθοντο ἄχλειον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως.
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ πεικύνταν αὐτέων,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
 10 σαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐΦύλαξαν. ἡ δὲ ἕως ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθὺς ἰσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τούτων ἰθέως
 ἰσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*;

Βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένης τε
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὖσα θυγάτηρ
 Πρινητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχίσων τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξιώων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληόν
 Σπαρτιήτας, ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ἥντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζόμενων. οἷα δὲ βαρέως φέρων,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπείε ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκισε χώρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἑλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν,
Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδῶν, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
ἐς Δελφούς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρᾷ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότανα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule acquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
râ quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eâ*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant *Sybaritae*
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λαὸν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιάτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Σοβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδῶν μάντιν Ἑλεῖον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῷδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱερά οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμνος τε καὶ νηὸν ἔχοντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et una cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem ~~Eurum~~, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

393, 74.

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ιδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναῖοι ἐπωνύμιω Κραστή· τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μαντευμένα ποιεῖν διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίην χώραν, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτωνίται ἀποδεικνῦσι Καλλίην μὲν τῷ Ἡλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἐτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίω ἀπόγονοι· Δωριέϊ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλὰ λαπλῆσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾶστιν ed. Schaeff. et Borth. ex coniect. et dein Κραθίην pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Eleo, quae ad meam usque aetatem posteri Calliae possederunt: Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profereunt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται καὶ πάρεστι ὁκοτέροισι τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοισι προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκιῖσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μῦθος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκιῖστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουναρχήσας
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμολάμενος Τη-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 ricleum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidae

394, 5.

λους τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχeto πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκηίῃ τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνέικατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 αὐτὰρ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΪΤΑΙ δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένης ἔχοντας τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦς, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέτμη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 6
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε: „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰωνῶν παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἑλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῶν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ρύσασθε Ἰω-
 „νάς ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλχημοὶ εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη αὐτέων ἐστί

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
eos vero bellica virtute praeter omnes populos

„ταῖς δὲ, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειραβῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „οἱ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπείρου ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασιν ἄλλοις· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἀργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑπεζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοικῶνται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰωνῶν μὲν τῶνδε οἷοι Λυδοὶ,
 „οἰκόντες τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι εἶν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφ' ἧς ἐν τῷ πίνακι ἐντετυμημένην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἷοι ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶν, πολυπροβατώτατοι τε εἶντες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulerat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugibus

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τὴν
 „μερῆ, ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τὰ
 „λαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι εἶοντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώρην τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαταιν ποιέεται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πέρη ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὖρων σμικρῶν, χρεὸν ἐστι
 „ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβέσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„ἔντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
„τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου,
„τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνή-
„σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
50 „ἄλλο τι αἰρήσειςθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
„ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι.“
Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκαίμενον,
εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἰς παρὰ βασιλῆα. ὁ
50 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
ἐκείνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
hil possident quod sit auri aut argenti simile,
cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
dit. Nam quum non id quod res est dicere debuis-
set, ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν Φας εἶναι τὴν ἀνοδὸν.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὠρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „ὦ 10
 „ξῆνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 εἰς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε εἰς τοῦ Κλεομένους· ἐσελθὼν δὲ εἶσω, ἅτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεσθῆκε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μούνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εὐὸν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἀρχετο ἐκ

L. 12. εὐπέα. εὐπερία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filiollā, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

δικα ταλάντων ὑπισχυρόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
 10 ἰστέο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένους, πρόεβαινε τοῖς
 χήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πενήκον-
 τὰ τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο.
 „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἢ μὴ ἀποσταῖς ἡς.“
 ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσει,
 15 ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
 πλέων ἐτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἐχμ γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ᾧδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
 ταχὴ εἰσι βασιλῆϊοι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
 αἰκομένης τε ἡ ὁδὸς ἀπάσα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γε
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
 quae petisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
 mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
 mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
 lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrupet te hic hospes, ni ocys hinc abscesseris.* Et
 delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
 clave abiit, et *Aristagoras* Spartâ omnino excessit,
 neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
 memorare.

(52.) Est autem illius itineris ratio huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
 diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
 tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
 sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
 eum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

ῥέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὐ-
 τῇ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτῆριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὖραν τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροι διξᾶς τε πύλας δι-
 ξελαῖς, καὶ διξὰ Φυλακτῆρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποικυμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὐνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσαρες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῖν

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

397, 27.

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Μати-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τρι-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Μатиνην γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισύ ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὔτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 ποσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienen regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gradienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si-

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆϊα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἐόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι, ἀνασιμοῦνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῃ καλεῖται,
 τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

398, 58.

σται στάδιοι· καὶ αὐτῶ τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἦε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῖῳ δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἐωυτοῦ πά-
5 θει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἔοντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπει·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartâ pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, *Hippiæ*
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου,
ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὕρισκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων εἰς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτίην καλεομένην· οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπο- 5
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, αἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
pbenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsî, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiec-
ti, Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

399, 86.

Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δέ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ρυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 10 βόντες διδασκῆ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hîc commemorantur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*,
 quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat.
 Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur Phoenices: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, literarum etiam ductus immutarunt.
 Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
 Hellenes *Iones*: qui literas edocti a Phoenicibus, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a Phoenicibus in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέσι τε καὶ οἰέσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ὄντα τοῖ-
 σι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυὼν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκβόλῳ Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laïi aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλές ἄγαλμα.

5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτο ὄνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ 61 τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι
μυναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλές ἄγαλμα.

5 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μυναρχέοντος ἐξανιστάται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται εἰς τοὺς Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι εἰς Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρά ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱόν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiecti, ad *Encheleas* se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἰππάρχου Φωνέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἰππῖεω τυραννεύοντος καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων Φυγᾶσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, περρωμένοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paconiam, quem locum tentandī reditus caussā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἶα δὲ
 χρημάτων εὖ ἦκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πωρίνου
 λίθου ποιέειν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρή-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ ταῦτό
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxe-
 runt. Quumque divitiis abundarent, et inde a ma-
 ioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum
 quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum
 frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quam-
 quam conventum esset ut totum templum ex porino
 lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*,
 ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur,
 pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani
 cives Delphos venirent, sive privato nomine sive
 publico oraculum consulturi, constanter illos mo-
 neret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii,
 quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt
 Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, specta-
 tum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pel-
 leret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέθθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
κλήου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
να τὸν Ἀναξανδρίδew, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι εἰς τὴν
Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
μξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλ-
λάσσοντο ὥς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
10 ἀπικόμενος εἰς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπερ-
γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πᾶν 65
τως αὖ ἐξείλαν τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
αὐτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

cum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
(64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
unà cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
(65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε αὖν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. οὖν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἢ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἑτέα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἡλύδες ἔόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ ταύ-
 του δὲ καὶ ταῦτ' οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
 20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν
 Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
 θήντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιώχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
 νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
 Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρηῖσθαι σφέων βοη-
 θείων, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
 θῆσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
 ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαϊωνί-
 δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
 5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἑὼν δοκίμου, αἰτὰρ
 τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
 αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
 Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
 quas vero res post receptam libertatem memoratu
 dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
 a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
 opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
 nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
 evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
 fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
 dri filius, spectata quidem familia natum; caeterum,
 quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
 nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
 ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant;

νάμιος. ἐσπούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταιριάζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἐξευράν, παρέξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, βαψα-
 δούς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων ἕνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέονται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiace excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* vetuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

10 λῆν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετοεὶ ἐκβαλοῖ τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ Φᾶσα,
 „Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ Θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν
 15 λάτρεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρησθαι ἐδόκεε, πέμψας εἰς Θη-
 βασ τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἰδρυσε ἐνθαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι, ὥς
 ἔχριστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
 στία ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum
 vero lapidatorem*. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
*velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
 cyonem*: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto sanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρταῖς Ἀδρήστου
 ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι 25
 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Παλύβου θυ-
 γατριδὲς· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ
 τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
 στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάρεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30
 ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
 στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
 τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς
 68 Ἀδρήστον οἱ πεποίητο. Φυλαῖς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
 μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατε-
 γέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱὸς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. υἱὸς τε καὶ ὄνου. *Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh.*
adiicitur καὶ χοῖρον.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
 ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
 autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
 autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
 beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
 autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
 calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
 Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
 choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
 Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthe-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomi-*
na mutavit, ne scilicet eaedem Sicyoniis atque Ar-
 givis tribus essent. Atque id agens, maxime deri-
 sui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

ἑπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Υἱαταί· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. Τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο 10 οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντας, καὶ ἐκείνου πεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐζήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Υλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν 15 ἑπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῆσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69 ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, εὖν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισι

asino desumens, terminationem solam pristinarum tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio nomen imposuit: hos enim Archelaos nominavit; reliquorum autem alios Hyatas, alios Onatas, alios Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Sicyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios Hyllaeos, alios Pamphylos, alios Dymanatas nominarunt: quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt, Adrasti filio, tribulesque Aegialeas adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Atheniensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos, qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

αἱ αὐταὶ ἕωσι Φυλαὶ καὶ Ἰωσι, τὸν ὀμάνυμον Κλει- 5
 σθένα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖρην
 προσεθήκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
 70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσοῦ-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλέεται
 Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωυτῷ ξεῖνον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νεα εἶχε αἰτίη Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρειω τὴν γυναῖ- 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 eum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

407, 5.

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
 γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
 10 γόρου. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
 αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτοὺς δὲ οὐ με-
 τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
 ὡς ἀνομασθήσαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
 πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
 δὲ ἑταρῆϊν τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
 5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζετο
 πρὸς τῷ γάλμα. τούτους ἀνιστέασιν μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
 Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
 πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
 ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
 tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habebant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorumdem erant partium, culpam commissae caedis; at ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis participes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Atheniensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis. Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem occupare conatus est: quam quum obtinere non posset, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homines igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucratorum, qui tunc civitatem administrabant, fide data punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt culpâ Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pisistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ τοὺς ἐναγείας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξεσχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρὴν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείεῖ ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέβeto ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσιν, ἥτε
 ἐς τὸ αὐτὸν τῆς Θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱρηΐη ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεί-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χῶρει,
 „μὴδ' εἰσὶν ἐς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμπον Δωριεῦσι πα-
 20 „ρεῖναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ρεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τήθησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχριμ' αὖ μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθέnea καὶ 73
 τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
 μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμ-

scendisset, ad penetrabile accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
 sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἥπιστά-
 το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπι- 5
 πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
 δις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
 Ὑστάσπεος, Σαρδίῳ ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔόντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
 κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρεῖω Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, διδόναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιϋβρίσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. *Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.*

sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 fectus Sardium, *quinam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem?* Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expedivit. *Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam,* societatem illis pollicitus est: *si
 non traderent,* abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, *tradere se,* dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.

(74.) *Cleomenes,* quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εὐῶσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δέ συνά- 75
ψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχ-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo consilio contrahat non dicens; sed poenas sumere de populo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleomenes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus venirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum iniuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, εὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτη- 5
 τέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ εὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξῆναι ἔπειθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι- 10
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐπόν-
 το· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι ἑόντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρεῶντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμα-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἔμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἶχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δὲς τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δὲς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, ne ambo reges, exeunte
 exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) altero autem vacante a mili-
 tia, alterum etiam *Tyndaridarum domi* relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam in *At-
 ticam* suscepere *Dorienses*: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi caussa populi *Athe-*

καίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗ-
 5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
 αὖ καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
 τιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
 ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
 λοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐσέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος αὖν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
 Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήϊν ποιεῦν-
 ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
 θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τὰς βοη-
 5 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
 ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσι τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φο-
 νέυσαντες, ἐπτακοσίους αὐτέων ἐζώγησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
 gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
 merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
 do ad eiiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
 quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
 Elcusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
 Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
 expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
 sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
 properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
 Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
 Pugnâ cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
 Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντές· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέεατο, ἀνέκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιβοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κeon· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, qui equos alunt) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Intericcto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

πρυύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
ταῦτα·

- 25 Ἔθνα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
δομῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβισαν ὕβριν
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔβισαν.
Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠΰξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78
ἀλλὰ πανταχῇ, ἥ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·
εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας
περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-
τες δὲ τυράννων, μακροῦ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ἂν ταῦ-
τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβелоκάκαον, ὡς δεσπότη
ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐου-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam *praeclara res sit iuris aequalitas*. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῶ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα
ἐπρησσον.

- 79 . Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφέων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενέικαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τουτέων· „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Τεσπικές, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις· „Ἐγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem
gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de Athe-
niensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent.
Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ul-
tionem capere; sed rem ad clamosum (populum)*
referre iussit, et proximos rogare. Legati domum
reversi, convocata populi concione, renunciant ora-
culi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt
proximos debere rogari, dixere: *Nonne proximi a*
nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespien-
ses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, stre-
nueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos
rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.
(80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis,
re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

„συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλούμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὥς ἑόντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης· ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

*lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe
 et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere
 nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani,
 quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac po-
 tior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt,
 ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui
 sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes
 Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeaci-
 das auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeaci-
 darum auxilio freti, quum bello lacesissent Athe-
 nienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum
 ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et
 virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum
 magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae,
 quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-*

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλάσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δῆμους· 10 ποικεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίας τε καὶ ΑὐξΗΣΙΣ ἀγάλματα 5 ἰδρῦσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά· 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat: Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas faciendas curarent statuas, an ligneas?* Responditque *Pythia*, *neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno.* Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ζουσι ἕτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἰρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεῖ. κατανέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδau-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαιῶν τουτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἢ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδau-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσαν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδau-
 ρίων. ἄτε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτούς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἔοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
ταῦτα τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται
αὐτέων, καὶ σΦεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σΦε- 10
τέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἔστι οὐνο-
μα, σταδία δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, θυσίῃσι τέ
σΦεα καὶ χοροῖσι γυναικηίοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι. εἰσὶ δὲ σΦι καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.

84. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῦν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἴ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
illis subriperunt, easque oblatas in mediterraneo
suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
ragi. Dieteriis autem chori illi neminem virum la-
cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

ἔχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο·
 ἔπει δὲ ἐστερήσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 εἶναι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
 τες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
 10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριήρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀπαπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπειρῶντο
 ἐκ τῶν βάρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

*facti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
 non aequum esse ut porro solvant. sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
 accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
 tis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi
 responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
 negotii. (85.) Iam porro aiunt Athenienses, post-
 quam frustra repetitae fuissent statuæ, profectos esse
 Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
 missi, quum Aeginam pervenissent, statuas has, ut
 quæ ex ipsorum ligno fuissent confectæ, de basi-
 bus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferen-
 das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
 fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
 xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
 stitisse terræ motum: eaque re territos trahentes,*

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτῳ 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μῖν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἐτυχον εἶσθαι νέες, ἀπαμύνασθαι αὐ-
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσονται
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμεντι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex omnibus, qui triremi illa advenerant, unus superfuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athenienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginetae* vero contendunt, non unâ navi advenisse Athenienses: unam enim navem, atque etiam paulo plures unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam adgressos esse Athenienses; *Aeginetas* vero his ultro cesserisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ cesserint, quod se impares esse committendo praelio intellexissent, an quod in animo habuissent facere id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses, quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὓς ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τούτῳ
 15 ποιῆται· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τινι
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὲ
 ταῦτα ποιεῖν σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθόμε-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὲ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθούσας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκούσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροτὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuipiam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγι-
 νητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἕνα
 μῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
 σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
 στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
 τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομι-
 σθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀτήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
 μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμέ-
 νων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κείνον μῦνον ἐξ 10
 πάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβού-
 σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρω-
 τᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
 τον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae
 motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Ae-
 ginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fa-
 tentur, unum solummodo e suis salvum Athenas re-
 diisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulis-
 sent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse;
 Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis im-
 misisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, cala-
 mitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas
 ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nun-
 cio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam
 susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc
 ex omnibus salvum rediisse; circa hominem circum-
 fusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem,
 quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus es-*
set maritus? atque ita illum periisse. Atheniensibus

15 θεός δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφά-
 ρεν γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθῇ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἤ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφι ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν
 5 τούτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse
 visum. In quas quum alia ratione animadvertere non
 possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius
 enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres,
 Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tu-
 nicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus,
 non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam
 omnium mulierum Graecarum vestimentum olim
 idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.)
 Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione
 illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud
 utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad
 id tempus maiores, utque in templo harum dearum
 fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud
 illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τούτου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, πέροντας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρειν μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

89 Τῆς δὲ ἐχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδῆεν τῆς Ἀττικῆς τὰ παρβαλαάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτη, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀπὸδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ 5

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppettias venire Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos*, ex quo iniuriae initium fecissent *Aeginetae*, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus *Aeginetas* initium facerent, postquam *Aeaco* tem-

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφί χερήσιν τὰ βού-
 λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
 σφείας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσιν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμνος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
 τρήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
 εἰς ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς 90
 τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
 ναι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποיעῦν-
 το διπλῆν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφί εἶοντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam. Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinend-
 um, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (90.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
 nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob*

κεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
οὐδεμίῃ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἔτι τε πρὸς τού-
τοις ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
ἀνάρσια εἶσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
μὲν ἔσαν ἀδαεῖς, τότε δέ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς
Σπάρτην, ἐξέμαβον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
τῷ ἱρῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
ἐτοίμους ἔοντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλευ-
θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἐω-
τῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
νὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτόιμον· μαθόντες δὲ τούτων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

418, 39.

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγίου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδόλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας
 „ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδικομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὅς ἐπεὶ τε
 „δὲ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ Φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schaeff.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum,
 quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui
 postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum
 sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fece-
 runt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte*
nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros
hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-
que Athenas nobis obnoxias reddere receperant,
patriâ eiecimus, et post hoc peractum ingrato po-
pulo urbem et rempublicam restituimus: qui post-
quam per nos liberatus vires recepit, nos et regem
nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quo-
tidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt ma-
xime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκείνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκείμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἴνεκεν
 „τένδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμφάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν παλίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνεσθῇ τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες,

vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
descentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
camus, eique quae ademimus restituamus.

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis; homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

„τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μῖαι φονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοις δίκησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες θανάτῳ
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶστε εἰς
 „τοὺς συμμαχούς. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπεροι ἔατε, κατὰ
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμης ἀμείνωνας
 „συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοις γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (2)
 20 „δαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἥγον·
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ, ἐόντι τούτων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Spartaе
 exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καϊνίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπεισι·

„Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει; τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεταιί κως

„τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς ταῦτό 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ᾧδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Eetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

420, 1.

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερόν, ὠμησθήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὄφρυονεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γεγόμενον, 92
 „ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γεγόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνω-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ,
 45 „χρή, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcrum

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) *Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-*

„τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐπεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσα
 „σφίρας Φιλοφρασύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχέρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, Φρασθέντα τοῦτο, οἷκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ παραδιδόῃ τῷ δευτέρῳ
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατικώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignata quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

490, 31.

65 „τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 „χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας
 „τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 „νου Κορίνθω κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι·
 „θεύσασα δὲ, μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην
 „ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικαί-
 „το, πάντα ἐρευνήσιν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπα-
 „πίμψαντας, ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετεί-
 „λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

*quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92, 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogitatu-
 ros illos existimavit, in arca: noverat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigatu-
 ros: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae man-
 data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
 ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius*

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωθυμίην Κύ-
 „ψελος αὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρῶθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·
 „Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννέουσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἐτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον
 „εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
[arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Hoc accepto responso postquam tyrannide pot-
tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
quum triginta regnasset annos, et prospera in
fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit

„νεται. Ὁ τοίνυν Περιάνδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιά-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ αἰμίλησε δι' ἀγγέλων.
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισοφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅντινα ἂν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πηγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξήιε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπίξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ ληΐου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον.

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praeesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam
 segetis partem tali modo corrupit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,
 Herod. T. II. P. I.*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε¹¹⁰
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παρα-
 „πλῆγὰ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμαρον· ἀπηγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπее. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνιείς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦ¹¹⁵
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφεα ἀπετέλεσε. Μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' ¹²⁰

*nullum verbum ei praeicipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exuit, uxo-
 ris suae gratiâ Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

423, 95.

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 „Μελίσσα ἐπιφανέϊσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέσται
 „χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ αἱ εἶναι ὡς
 „ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 „ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσσω
 „ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰβέας δὲ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ἐξέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ,
 „ὡς ἐς ὄρετὴν, ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρωμέναι·

*qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitis alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
 „ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
 „positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
 „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
 „desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
 „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
 „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
 „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt
 renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
 veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
 coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium
 praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
 in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
 ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae
 convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-*

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους· 135
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος
 „κατέκαψε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ 140
 „τοιοῦτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „Θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὶν· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας 145
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὶν, ἵστε ὑμῖν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

bis, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. 93
Ἰππῖης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνω, ἧ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
βριαι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππῖης μὲν τούτοισι ἀμεί-
ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πισταμένος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆς
ἤκουσαν ἔπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων Φωνήν
10 ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίῳσι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππῖη δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δὼν Ἀνθεμουῖντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τουτέων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippiae*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐαυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γάρ, ἔκ τε Ἀχιλλείου πό- 10
 λιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι-
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετιὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι Ἕλληνας
 95 συνεπράξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέοντων δὲ σφῶν, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχησι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικῶντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenacis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulti essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poëta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἐαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περιάνδρος
 10 ὁ Κυφέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
 λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἐκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ 96
 τε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χῆμα ἐκίνει, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
 5 νοίατο ὑπ' ἐαυτῶ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
 ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσιν
 ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo
 Sigci suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine de-
 scriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de
 calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis.
 Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde
 Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-
 num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem
 hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem,
 quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium ve-
 nerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedae-
 mone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulan-
 do Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur
 quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent
 potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita,
Athenienses Sardes miserunt legatos, qui Persas hor-
 tarentur, ne morem gererent exsulis Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο-
 10 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσησι πολεμίους εἶναι.

97. ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῖκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ
 5 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη-
 10 ναίων εἰσὶ ἀποικοὶ, καὶ οἶκός σφεας εἶη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit *Hippiam* recipere. Quam conditionem ad se relatum quum neutiquam admitterent Athenienses, decreverunt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athenienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius *Aristagoras*, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pulsus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras potentiā eminebat. In concionem igitur populi progressus *Aristagoras*, eadem quae Spartae verba fecit, de *Asiae bonis*, et de bello cum *Persis*, quam faciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta uterentur. Praeter haec commemorabat, *Atheniensium colonos* esse *Milesios*, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 δέομενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μούνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖ-
 λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἀνδρα τῶν ἀστῶν, ἔοντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐρελλε οὐδὲμὴ ὠφελίῃ ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίηε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσειε· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἀνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο-

*illis servarentur qui potentiâ praestarent. Deni-
 que nihil non pollicebatur, impense rogans: donec
 eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere
 multitudinem, quam unum hominem: nam unum
 quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat
 decipere, sed triginta Atheniensium millia facile po-
 tuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, de-
 creverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus,
 quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quo-
 vis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Bar-
 baris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras
 ante illarum egressum domum revectus, postquam
 Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil qui-
 dem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim
 hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet mole-
 stiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,*

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χώρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπῆκετο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψέ
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν 10
 „ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεν αὐτέων. μέχρι μὲν
 „θάλασσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ὄντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἔλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugâ receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427. 19.

λύβες Περσέαν ἔππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
Παίοσι, ὅπως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς
λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφείας
25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεις,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
τέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφιν ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
5 δὴ Μιλησιοὶ πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
κιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον· οὗτοι
ὦν ἐπεὶ τέ σφιν ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
nem, a Chiis Lesbium sunt transducti, Lesbiique eos
Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntēs, in
Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiâ huic se adiunxerant expeditioni,
sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalciden-
sibus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ρῆσαν, ἐποιέετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπὶ 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sset urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλύνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 ὃ δὲ μίην τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκῆς ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστρῳ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σῶν ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ,
 ὃ δὲ, ἐς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ

Cl. 4. καλάμου. καλάμους *alii*, fortasse *rectius*, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες *maluerant viri docti*.

diſus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur Pactolum
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 fendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὖρον,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλησι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυος πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συνηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὰν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετρίων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam causam postea praetexentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti, Ephesi illosprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδειω τοῦ Κηϊοῦ πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφίας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσιν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ἤσπον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad bellum adversus *Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι
 πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίαν. ἀπέστησαν
 γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου
 μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρ-
 σιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἦρ
 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', αἰς καὶ τοὺς Ἰω-
 νας ἐπύθετο ἀπειστάναι, πάλῃ ἐπικείμενος ἐνῆγε. αἰς
 δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελ-
 θόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι
 ἐαυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος
 μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνή-
 σιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυ-
 πρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὲ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis
 accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis*
 exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a Me-
 dis desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi*
Salaminiorum regis frater natus minor, *Chersidis*
filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir,
 postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret,
 esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse,
 vehementius illum instigare conatus est. Cui
 quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans
Onesilus, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus,
 fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque
Gorgus, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus*
 vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque
Cypriis, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

430, 7.

Ἀμαθυσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκει
καὶ προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρειῷ ὡς ἐξαγγέλβη Σάρδεις αἰλούσας ἐμπεπρή-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδὸτα ὡς οὗτοί γε οὐ κατὰ προῖξονται ἀποστάντες, εἰρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἷστον, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπάτα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπεόντων, δεί-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristago-
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-
nas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

106 „σποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἀνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, ταῦς δάσκοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαι· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρ-
 „δίῳν με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτῳν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεαυτὸν ἐν
 „αἰτίῃ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγγασο ἔπος; ἐμὲ βουλευσάι πρήγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμέλλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspe-
 ctum suum *Histiaceo* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiacee*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi daturus: his persuasit ut illos sequeren-
tur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
Histiaceus respondit: *Quale verbum, Rex, pronun-*
ciasti? me ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

15 „ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποίεοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἶναι; τῷ παρά μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσι περὶ πρηγμάτων τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιῶσι, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοάς, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρηγμα ἐργάσασθαι, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἐξ
 „ὀφθαλμῶν σοφὶ γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡγε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίῃ πόλιν
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι ἐς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνὰ τε πάντα καταρτίσω ἐς ταῦτό,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi que si vera relata sunt, vide. Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel paucillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi que

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη-
 „χανησάμενον, ἐγχειρίθητον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενυμι τοὺς βασιλεῖους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπέβητο, καὶ μὴ
 ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἵπταν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδῶν παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖον ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

*omnia ibi in integrum restituam, et procurato-
 rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
 ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
 perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
 exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
 tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
 reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
 rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
 dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
 set, ad se Susa rediret.*

*(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in Cyp̄ro haec gesta sunt. Onesilo Sala-*

432, 71.

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμε-
 10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῶ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῶνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ρέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰάνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἴψῃςιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειραῖσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium
 Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu ad-
 futurum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus prae-
 cones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans:
 nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum ma-
 gna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere,
Persae etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent,
 pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus
 autem Phoenices circumnavigarunt promontorium,
 quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum
 ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum dūci-
 bus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus op-*
tionem cum utris velitis confligere; cum Persis,
an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugná cum
Persis vultis congredi, nullâ interpositâ morâ

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν
 „χρεόν ἐστὶ ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτέων ἔλθοι, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθοὺς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους, κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
 ἀνέτασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντῆς ἀντιτάσσεται Ὀνήσιλος. Ἡλαυνε 111
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος ἀδίδαγμένον πρὸς ὀκλίτην ἵστα-
 σθαι ὄρθον. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κιάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
 6 δοκίμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὄρθον, καὶ
 „ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσε-
 „τεχῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὀκότερον
 „βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐ-
 10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὑπᾶν αὐτοῦ·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐτόίμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἄμ-
 „φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
 Persis autem fortissimos e Salaminis et Soliis sele-
 ctos. Contra Artybium vero, dubem Persarum, vo-
 lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-*
tybium equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
 litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
 esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
 animi plenus, dixit huic· *Artybii equum audio*
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
mihiq; ede, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium? Ad haec famulus re-
 spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque*
facere, et alterutrum? et omnino quidquid tu ius-
 seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilis

- „ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσΦερέστερον. Φράσω. Βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι Βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσΦερεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκείνος,
 „τὸ μὴ γένοκτο, ὑπὰ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισί τε ὑπηρε-
 „τησι προσΦερεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον τοῦ σύ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν Φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς· ἐτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίω.“
 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροί γενο-
 μένοι ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ ταυτέων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

*mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum
 rege duceque congregari: nam, sive tu virum ducem
 interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii
 prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimi-
 diata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere
 cum famulis congregari, et cum equo; cuius
 tu artes noli timere; ego, enim tibi recipio, ad-
 versus nullum porro hominem illum se erecturum.
 (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde com-
 missa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus qui-
 dem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt
 Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris
 virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt
 copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt.
 Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.*

στρατηγαὺς ἀμφοτέρους τὰδε ἐγένετο. ὡς προσεφέρετο
 πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
 ρος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνεβήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
 παῖδι προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
 10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
 ἐμβαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
 που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
 Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
 μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
 ρίου, προδιδῶν ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
 κρὴν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
 5 και. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
 λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα ταῦτό τοῖσι Κουριεῦσι
 ἱποῖεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
 σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου,
 ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
 ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irrudentem
Artybium: quumque equus scuto *Onesili* pedes inii-
 ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
 cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
 gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curii tyrannus, cum
 non exigua militum manu, quos secum habebat:
 dicuntur autem *Curientes* hi Argivorum esse coloni.
 Postquam Curientes deseruere socios, protinus Sala-
 miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
 facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
 exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου Φι-
λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
μιτος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἰνεῖσε τυράννων μάλιστα.

- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρηκε, 5
ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθούντα·
καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐρύσης κοίλης, ἐσμὸς μελισ-
σέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
θούσιοι, ἐμαντεύθη σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
τας θάψαι, Ὀνησίλω δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεισθαι.“ Ἀμα-
θούσιοι μὲν νυν ἐποίεον ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *auferrent caput humarentque; Onesilo vero, ut heroi, annua sacra facerent. Id si fecissent, melius cum ipsis actum iri.* Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

434, 63.

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι τὴν, πέραξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτω μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γεγόμενοι, αὐτὶς 116
 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευταμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαραζάντες σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπικράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullâ interpositâ morâ in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-
 que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

- 117 Θεον. Δαυριάσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἄβυδόν
 τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύ-
 νοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
 τὰυτό Ἰωσι Φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
 ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
 118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσί ἐξαγ-
 γέλθη πρῆτερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσιν ἀπικέσθαι. πυθό-
 μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
 καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς
 Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέν- 5
 των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
 πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
 τοῦ Μαυσαίου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum Ionibus consilio defecisse a Persis: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Maeandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli* filii, civitate

σιλῆος Συενέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλ-
 λειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γένοιατο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκᾳ ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
 15 κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
 δηλαδὴ, ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθέωσι
 τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐμβαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεισον ἄν-
 δρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyens, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt Persae, Maeandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad Marsyam fluvium cum illis congressi
 sunt Cares: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίστων. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρῆξουσιν. Βουλευομένοισι δὲ
 σφί: ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσιν τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γάρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceretis] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφείων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπέ-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάχης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεια.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀπὸ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Τμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσάμενους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελών, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιν, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν· καὶ εἶλε μὲν
Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui *Ionas* eos
persecutus est qui contra *Sardes* militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, *Cion* Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit *Daurisen* relicto *Hellesponto*
versus *Cariam* arma promovere, ipse *Propontide* re-
licta in *Hellespontum* duxit exercitum: et *Aeolenses*
subegit omnes, quotquot *Iliadem* habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνηα, νούσῳ τελευ-
 123 τᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρ-
 ταΦέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δρησμόν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δέ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλευέτο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετον

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reliquias. At ipse *Hymeas*, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto, et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente inferendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et *Cymen* *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* *Milesius* haec videns, homo parum acri (ut adparet) ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscuerat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, certum habere refugium, si *Mileto* pellerentur: quae-

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
 εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποι-
 10 κίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτεί-
 χηε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών;“ ταῦτα ἐπειρώτα ὁ
 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
 ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέρην στέλλειν
 ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τείχος οἰκοδομη-
 σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου
 5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
 τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
 νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
 γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 5 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
 τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loeo in Sardi-
 niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
 num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
 in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.)* Iam
Hecataeus quidem, *Hegesandri* filius, *Historiarum*
 scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
 suit; sed in *Lero* insula debere castellum munire *Ari-
 stagoram*, ibique, si *Mileto* excideret, quietum se
 tenere, donec impetu inde facto *Miletum* repetere
 posset. Hoc *Hecataei* fuit consilium. (126.) Ipse
 vero *Aristagoras* eo maxime inclinabat, ut *Myrci-
 num* abiret. Itaque *Mileto* *Pythagorae* fidei commis-
 sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
 cumque voluisset, in *Thraciam* navigavit, regionem-
 que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I.

530 HERODOTI HISTOR. V.

ἀπέλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίεναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM, HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanes* Graecus ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10.11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14.15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17.18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopas* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent Aegyptii, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regiorum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemonentem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatiis Indis* fecit. (37. 38.)

Polycratis *Samii* hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in Aegyptum auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra Cam-

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, *Magum* persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. *Magum* coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitum, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii. Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *efodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Euro-pae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in *Sami* imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emptos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos Scythas Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus* populus, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob caussam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ibi*.)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti.

Asia, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super Libyam et Asiam continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustis circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*. (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. *Numina* ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Canabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitaloe* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab Istro ad Tanain porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scythae*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctur ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiæo*, per pontem in Thraciam redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolytus* Spartae mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus Spartana nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaeus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudo, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe Libyae populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super Barcam *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, Iasonis fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam Libyam porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem execrantes; et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esû tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem et lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii *agricolae Libyes*; quorum terra montana, silvosa; et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum tractus*. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In Libyae ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti *merces suas auro* permutant. (196.) In Africa duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) Libyae solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Per-sae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraeces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaeus*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et *Aristagoram* rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnâtâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinyem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed Cleomenes, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat HomERICA carmina canere, et tribuum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentio-rem factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eiectioni sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Spartaë* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidæ* miscrunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam *Aeginetae Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippius* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcae* ἰσχυρίσας carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus causa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaeum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ videntur. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubuisset, primum contumeliose habitus est ab Amathusiis, sed postea ut heros cultus. Cyprus tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, Ionas eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum Milesiis, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellesponti, Ioniae et Aeolidis civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)
